Научно-стручна конференција са међународним учешћем

Scientific and Professional Conference with international participation

Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш

Psychological counselling for students within Students' Cultural Center Niš

ПСИХИЧКИ ЖИВОТ У ДИГИТАЛНОМ ОКРУЖЕЊУ: ИЗАЗОВИ, МОГУЋНОСТИ И ПЕРСПЕКТИВЕ

MENTAL LIFE IN A DIGITAL ENVIRONMENT: CHALLENGES, OPPORTUNITIES, AND PERSPECTIVES

КЊИГА РЕЗИМЕА

BOOK OF ABSTRACTS

СКЦ Ниш, 2026

Дванаеста научно-стручна конференција са међународним учешћем у организацији Психолошког саветовалишта за студенте при Студентском културном центру Ниш, подржана од стране Савеза студената Универзитета у Нишу и Државног универзитета у Новом Пазару

Twelfth scientific-professional conference with international participation organized by the Psychological Counselling Center for Students within the Students' Cultural Center Niš, supported by the Student Union of the University of Niš and State University of Novi Pazar

Програмски одбор

Др Душан Ранђеловић, редовни професор, Педагошки факултет у Ужицу, Универзитет у Крагујевцу

Др Лидија Златић, редовни професор, Педагошки факултет у Ужицу, Универзитет у Крагујевцу

Др Драгана Станојевић, редовни професор, Филозофски факултет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици

Др Јелена Минић, редовни професор, Филозофски факултет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици

Др Оливера Радовић, ванредни професор, Филозофски факултет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици

Др Миљана Павићевић, ванредни професор, Филозофски факултет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици

Др Милена Белић, доцент, Департман за филозофске и спортске науке, Државни универзитет у Новом Пазару

Др Игор Грбић, доцент, Департман за филозофске и спортске науке, Државни универзитет у Новом Пазару

Др Невена Топаловић, доцент, Департман за филозофске и спортске науке, Државни универзитет у Новом Пазару

Др Жељко Младеновић, доцент, Департман за филозофске и спортске науке, Државни универзитет у Новом Пазару

Др Бојана Цвејић, редовни професор у пензији

Др Душан Тодоровић, редовни професор, Филозофски факултет у Нишу

Доц. др Дамјана Димитријевић, доцент, Филозофски факултет у Нишу

Др Кристина Ранђеловић, ванредни професор, Филозофски факултет у Нишу

проф. др Љупчо Кеверески, редовни професор, Педагошки факултет, Универзитет Св Климент Охридски, Македонија

проф. др Боро Крстић, редовни професор, Универзитет у Бијељини, Република Српска

Организациони одбор

Анђела Кељановић, асистент, Филозофски факултет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици

Доц. др Кристина Цветковић, Државни универзитет у Новом Пазару, Департман за филозофске и спортске науке, студијски програм психологија

Кристина Јовановић, асистент у настави, Филозофски факултет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици

Емилија Поповић, сарадник у настави, Филозофски факултет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици

Бранка Живић, асистент, Учитељски факултет у Ужицу, Универзитет у Крагујевцу

Даринка Илић, мастер студент Филозофског факултета Универзитета у Нишу и Психолошко саветовалиште за студенте СКЦ Ниш

Милица Стојановић, мастер студент Филозофског факултета Универзитета у Нишу и Психолошко саветовалиште за студенте СКЦ Ниш

Марија Милосављевић, мастер студент Филозофског факултета Универзитета у Нишу и Психолошко саветовалиште за студенте СКЦ Ниш

Ђорђе Милосављевић, дипломирани психолог, Психолошко саветовалиште за студенте СКЦ Ниш

Вук Вучковић, студент Филозофског факултета Универзитета у Нишу и Психолошко саветовалиште за студенте СКЦ Ниш

Нађа Ђорђевић, студент Филозофског факултета у Нишу и Психолошко саветовалиште за студенте СКЦ Ниш

Марија Стојановић, студент Филозофског факултета у Нишу и Психолошко саветовалиште за студенте СКЦ Ниш

Емилија Арсић, студент Филозофског факултета у Нишу и Психолошко саветовалиште за студенте СКЦ Ниш

Денис Демировић, асистент, Државни универзитет у Новом Пазару

Џенан Црнчанин, студент, Департман за филозофске и спортске науке, Државни универзитет у Новом Пазару

Немања Симовић, студент, Департман за филозофске и спортске науке, Државни универзитет у Новом Пазару

Рецензенти

Др Душан Ранђеловић, редовни професор, Педагошки факултет у Ужицу, Универзитет у Крагујевцу

Др Драгана Станојевић, редовни професор, Филозофски факултет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици

Др Јелена Минић, редовни професор, Филозофски факултет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици

Др Миљана Павићевић, ванредни професор, Филозофски факултет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици

Др Милена Белић, доцент, Департман за филозофске и спортске науке, Државни универзитет у Новом Пазару

Др Игор Грбић, доцент, Департман за филозофске и спортске науке, Државни универзитет у Новом Пазару

Др Невена Топаловић, доцент, Департман за филозофске и спортске науке, Државни универзитет у Новом Пазару

Др Жељко Младеновић, доцент, Департман за филозофске и спортске науке, Државни универзитет у Новом Пазару

Др Душан Тодоровић, редовни професор, Филозофски факултет у Нишу

Доц. Дамјана Димитријевић, доцент, Филозофски факултет у Нишу

Др Кристина Ранђеловић, ванредни професор, Филозофски факултет у Нишу

Уредници књиге резимеа / Book of abstracts Editors
Анђела Кељановић, Филозофски факултет, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици
Даринка Илић, Психолошко саветовалиште за студенте СКЦ Ниш
Марија Милосављевић, Психолошко саветовалиште за студенте СКЦ Ниш
Денис Демировић, Државни универзитет у Новом Пазару
Издавач / Publisher:
Студентски културни центар Ниш

За издавача / For the publisher:
др Предраг Јеленковић, директор
Електронско издање/Electronic publication

ISBN:

Дванаеста научно-стручна конференција са међународним учешћем

у организацији Психолошког саветовалишта за студенте при Студентском културном центру Ниш у сарадњи са Савезом студената Универзитета у Нишу и Државним универзитетом у Новом Пазару

„Психички живот у дигиталном окружењу: изазови, могућности и перспективе“

Студентско одмаралиште “Ратко Митровић”, Златибор

5 - 8. новембра 2026. године

ПРОГРАМ КОНФЕРЕНЦИЈЕ

	Четвртак, 5. новембар 2026.
15:30 - 16:00	Чекирање учесника на инфо-пулту Сала: Доња Романија
16:00 - 16:20	Свечано отварање конференције *проф. др Милена Белић, председница Програсмког одбора конференције* *Даринка Илић, председница Организационог одбора* *проф. др Душан Ранђеловић, члан Програмског одбора и руководилац Психолошког саветовалишта за студенте СКЦ Ниш*
16:20 - 16:30	Пауза
16:30 – 18:00	Пленарно предавање: Када дигитални свет уђе у однос родитеља са дететом *проф. др Далиборка Поповић*
18:00 - 18:15	Пауза
18:15-19:45	Усмена саопштења
	Завршетак првог дана конференције

	Петак, 6. новембар 2026.
11:30 - 13:00	Пленарно предавање: Више од „остави телефон и учи”: саветодавни и психотерапијски приступи тешкоћама са фокусом током учења код младих *доц. др Кристина Цветковић*
13:00 - 14:00	Пауза за ручак
14:00 -15:30	Радионица: Дигитални аватари и идентитет *Модераторке: Невена Топаловић, Анастасија Банчевић*
15:30 - 15:45	Пауза
15:45 - 17:15	*Усмена саопштења*
17:15 - 17:30	Пауза
17:30 - 20:00	Радионица: Између поруке и пређубе – границе у дигиталном добу *Модераторка: Јована Јестровић Енсер*
20:00	Завршетак другог дана конференције

	Субота, 7. новембар 2026.
12:00 - 14:00	Тим билдинг Саветовалишта
14:00 - 15:00	Пауза за ручак
15:00 - 16:30	Пленарно предавање: Психотерапеут на друштвеној мрежи: етика професионалне комуникације и дигитално насиље међу колегама *проф. др Тамара Ђорђевић*
16:30-16:45	Пауза
16:45 -18:15	*Усмена саопштења*
18:15 - 18:30	Пауза
18:30 - 20:00 (Доња Романија)	Радионица: Анатомија бунта: Од отпора ауторитету до аутентичне акције *Модераторке: Милица Стојановић и Дуња Ђорђевић*
20:00	Завршетак трећег дана конференције

	Недеља, 8. новембар 2026.
10:00-11:00	*(Онлајн) Усмена саопштења*
11:00-12:30	Радионица: Психолошка прва помоћ *Модератор: Илија Николић*
12:30 - 13:00	**Званично затварање конференције**

ПЛЕНАРНА ПРЕДАВАЊА
PLENARY LECTURES

КАДА ДИГИТАЛНИ СВЕТ УЂЕ У ОДНОС РОДИТЕЉА СА ДЕТЕТОМ

Далиборка Поповић[1]

Државни универзитет у Новом Пазару

Дигитализација свакодневног живота трансформише не само начине на које деца уче, комуницирају и проводе слободно време, већ и начине на које родитељи обликују и остварују своју родитељску улогу. Друштвене мреже постају значајан простор информисања, подршке и социјалног поређења, али и простор у којем се конструишу савремене представе о „добром“ родитељству. У том процесу родитељски инфлуенсери заузимају посебно место, нудећи садржаје који могу информисати, подржати и повезивати родитеље, али истовремено подстицати потребу за сталним праћењем, поређењем и потврђивањем сопствених родитељских пракси. Полазећи од интегративног теоријског оквира дигиталног родитељства, који повезује концепт родитељске медијске медијације, социјално-когнитивну теорију и теорију привржености, у раду се разматра родитељ као корисник дигиталних садржаја, регулатора дететовог медијског искуства и модела дигиталног понашања. Посебно се проблематизује процес у којем дигитални садржај који родитељ прати постепено постаје део његове свакодневне пажње, а стална повезаност са дигиталним простором може мењати начин на који је та пажња распоређена у односу са дететом. На том континууму разматра се *phubbing* (phone + snubbing) као појава у којој мобилни уређај прекида или потискује непосредну интеракцију са особом која је физички присутна. Тако се од праћења инфлуенсерских садржаја, преко потребе за сталном дигиталном повезаношћу, долази до фрагментације пажње, а потом и до могућег премештања родитељске пажње са детета на екран. Ова повезаност не подразумева једноставан узрочно-последични однос, већ указује на шири образац дигиталног ангажовања који може мењати квалитет родитељске присутности и респонзивности. У раду се стога отвара питање дигитално одговорног родитељства које не обухвата само регулисање дететове употребе технологије, већ и критичко преиспитивање сопствених дигиталних навика, родитељске пажње, доступности детету и остваривања пожељног родитељства.

Кључне речи: дигитално родитељство; родитељска медијска медијација; родитељски инфлуенсери; фабинг; однос родитељ–дете

[1] dpopovic@np.ac.rs

WHEN THE DIGITAL WORLD ENTERS THE PARENT–CHILD RELATIONSHIP

Daliborka Popović

State University of Novi Pazar

The digitalization of everyday life is transforming not only the ways in which children learn, communicate, and spend their leisure time, but also the ways in which parents shape and enact their parental role. Social media has become an important space for information, support, and social comparison, as well as a space in which contemporary representations of "good" parenting are constructed. In this process, parenting influencers occupy a particularly significant position, offering content that can inform, support, and connect parents, while simultaneously encouraging the need for constant monitoring, comparison, and validation of one's own parenting practices. Drawing on an integrative theoretical framework of digital parenting that brings together the concept of parental media mediation, social cognitive theory, and attachment theory, the paper examines the parent as a user of digital content, a regulator of the child's media experience, and a model of digital behavior. Particular attention is given to the process through which the digital content followed by parents gradually becomes part of their everyday attentional focus, while constant connectedness to the digital environment may alter the way this attention is distributed within the parent–child relationship. Within this continuum, *phubbing* (phone + snubbing) is examined as a phenomenon in which a mobile device interrupts or displaces direct interaction with a person who is physically present. Thus, the process may be understood as moving from following influencer content, through the need for continuous digital connectedness, to fragmented attention and, potentially, a shift of parental attention from the child toward the screen. This relationship does not imply a simple causal link, but rather points to a broader pattern of digital engagement that may influence the quality of parental presence and responsiveness. The paper therefore raises the question of digitally responsible parenting, understood not only as regulating children's use of technology, but also as critically reflecting on parents' own digital habits, parental attention, availability to the child, and the ways in which desirable parenting is constructed and enacted.

Keywords: digital parenting; parental media mediation; parenting influencers; parental attention; parental modeling; phubbing; parent–child relationship

ПСИХОТЕРАПЕУТ НА ДРУШТВЕНОЈ МРЕЖИ: ЕТИКА ПРОФЕСИОНАЛНЕ КОМУНИКАЦИЈЕ, КРИТИКА И ДИГИТАЛНО НАСИЉЕ МЕЂУ КОЛЕГАМА

Тамара Ђорђевић[2]

Универзитет Сингидунум, Београд

Дигитални простор може дестабилизовати професионални оквир психотерапеута структурно услед својстава комуникације на мрежи као што су: трајност онога што се објави, претраживост ван изворног контекста, немогућност да се порука прилагоди различитим публикама истовремено. Сва ова својства могу нарушити границе без обзира колико је психотерапеут опрезан. Међутим, ова својства делују двосмерно и могу учинити однос са клијентом ризичнијим и интимнијим, али и колегијални сукоб бруталнијим него што би икада био у физичком свету. Циљ предавања је да испита да ли етички оквири струке у дигиталном простору штите психотерапеута који критикује колегу и да предложи минималне стандарде те заштите. Упоредна анализа етичких докумената струковних удружења (Кодекс етике психолога Србије, EFPA Мета-кодекс, кодекси APA и ACA, Изјава о етичким принципима EAP) открива да сваки од њих прописује критику или пријаву неетичног понашања колега, али готово ниједан не штити стручњака који је испунио ту обавезу од одмазде. Уску заштиту предвиђају само амерички кодекси и то углавном за учеснике формалне пријаве, а не за критику. Механизми мреже као што су брзина и обим, убрзавају ескалацију сукоба док струка за повреду од колеге нема успостављен протокол ни терапијску стратегију, за разлику од јасно разрађених смерница за заштиту клијената. Применом оквира институционалне издаје, документованог у другим институционалним окружењима, анализа се проширује на структурни подстицај институција (едукативни центри, супервизијска тела) да ћуте или санкционишу оног ко укаже на проблем, уместо да преиспитају сопствену реакцију. Импликације су актуелне: психотерапија у Србији није уређена посебним законом и стручњак који критикује колегу данас нема јасну адресу заштите, иако етички документи од њега критику траже. Предавање на крају предлаже заштиту од одмазде и за онога ко критикује, неформално решавање пре пријаве, примену правила о критици и на мрежи и независно надзорно тело са изузећем због сукоба интереса и правом жалбе.

Кључне речи: етички кодекс, критика, дигитално насиље, психотерапија, институционална издаја

[2] tdjordjevic@singidunum.ac.rs

THE PSYCHOTERAPIST ON SOCIAL MEDIA: THE ETHICS OF PROFESSIONAL COMMUNICATION, CRISTICISM AND DIGITAL VIOLENCE AMONG COLLEGUES

Tamara Đorđević

University of Singidunum, Belgrade

Digital space can structurally destabilize the professional frame of psychotherapists, owing to properties of online communication such as the persistence of what is posted, its searchability outside the original context, and the inability to tailor a message to different audiences at the same time. All of these properties can breach boundaries, regardless of how careful the psychotherapist is. However, they work in both directions: they can make the relationship with a client more intimate in ways that carry risk, but also make collegial conflict more brutal than it would ever be in the physical world. The aim of the lecture is to examine whether the profession's ethical frameworks protect, in the digital space, the psychotherapist who criticizes a colleague, and to propose minimum standards for such protection. A comparative analysis of the ethics documents of professional associations (the Code of Ethics of Psychologists of Serbia, the EFPA Meta-Code of Ethics, the APA and ACA codes, and the EAP Statement of Ethical Principles) shows that each of them prescribes criticism or reporting of colleagues' unethical conduct, yet almost none protects the professional who has fulfilled that duty from retaliation. Only the American codes provide narrow protection, and mainly for participants in a formal complaint, not for criticism. Network mechanisms such as speed and scale accelerate the escalation of conflict, while for harm caused by a colleague the profession has no established protocol or therapeutic strategy, unlike the clearly elaborated guidelines for protecting clients. By applying the framework of institutional betrayal, documented in other institutional settings, the analysis extends to the structural incentive for institutions (training centers, supervisory bodies) to remain silent or to sanction the person who points out a problem, rather than to examine their own response. The implications are current: psychotherapy in Serbia is not regulated by a specific law, and a professional who criticizes a colleague today has no clear avenue for protection, even though ethics documents require such criticism of them. Finally, the lecture proposes protection from retaliation for those who criticize as well, informal resolution before a formal complaint, application of the rules on criticism online, and an independent oversight body with recusal for conflicts of interest and a right of appeal.

Keywords: code of ethics, criticism, digital violence, psychotherapy, institutional betrayal

ВИШЕ ОД „ОСТАВИ ТЕЛЕФОН И УЧИ ”: САВЕТОДАВНИ И ПСИХОТЕРАПИЈСКИ ПРИСТУПИ ТЕШКОЋАМА СА ФОКУСОМ ТОКОМ УЧЕЊА КОД МЛАДИХ

Кристина Цветковић[3]

Државни универзитет у Новом Пазару

Паметни телефон постао је неодвојив део свакодневице младих, укључујући и тренутке када би пажња требало да буде усмерена на учење. Његова употреба у сврхе које нису повезане са градивом, попут комуникације са вршњацима и праћења друштвених мрежа, представља дигиталну дистракцију. Иако млади верују да могу успешно да обављају више активности истовремено, честа преусмеравања пажње нарушавају континуитет мишљења, оптерећују радну меморију и отежавају дубљу обраду и задржавање информација у дугорочном памћењу. У литератури се овакви изазови разматрају кроз концепт „растројеног ума”. Савети попут „остави телефон и учи” стога делују логично, а ипак их многи ученици не следе или их следе само кратко. Шта се заправо дешава у тренутку када се рука испружи ка телефону? Полазећи од резултата истраживања дигиталне дистракције и учења, предавање ће осветлити психолошке механизме који доприносе тешкоћама саморегулације и одржавању пажње и током самосталног учења. Биће речи о томе када примена техника учења може допринети бољим исходима учења, а када је потребно сагледати шири психолошки контекст. Ослањајући се на принципе саморегулације и когнитивно-бихејвиоралног психотерапијског приступа, предавање нуди саветодавне и психотерапијске интервенције усмерене на мисли, уверења и циљеве ученика, као и на свест о краткорочним и дугорочним последицама сопственог понашања, са циљем јачања истрајности у учењу.

Кључне речи: дигитална дистракција, саморегулација, саветодавне и психотерапијске интервенције, истрајност у учењу

[3] kcvetkovic@np.ac.rs

BEYOND *"*PUT THE PHONE AWAY AND STUDY*":* COUNSELING AND PSYCHOTHERAPEUTIC APPROACHES TO FOCUS DIFFICULTIES DURING LEARNING IN YOUNG PEOPLE

Kristina Cvetković

State University of Novi Pazar

The smartphone has become an inseparable part of young people's everyday lives, including moments when their attention should be directed toward learning. Its use for purposes unrelated to study material, such as communicating with peers and browsing social media, constitutes digital distraction. Although young people believe they can successfully perform multiple activities at once, frequent shifts of attention disrupt continuity of thought, burden working memory, and make deeper processing and retention of information in long-term memory more difficult. In the literature, such challenges are discussed through the concept of the "distracted mind." Advice such as "put the phone away and study" therefore seems logical, and yet many students cannot follow it, or follow it only briefly. What actually happens at the moment a hand reaches for the phone? Drawing on research findings on digital distraction and learning, the lecture will shed light on the psychological mechanisms that contribute to difficulties with self-regulation and sustaining attention during independent study. It will address when the application of study techniques can contribute to better outcomes, and when it is necessary to consider the broader psychological context. Drawing on the principles of self-regulation and the cognitive-behavioral psychotherapeutic approach, the lecture presents counseling and psychotherapeutic interventions aimed at students' thoughts, beliefs, and goals, as well as their awareness of the short-term and long-term consequences of their own behavior, with the aim of strengthening persistence in learning.

Keywords: digital distraction, self-regulation, counseling and psychotherapeutic interventions, persistence in learning

РАДИОНИЦЕ

WORKSHOPS

ИЗМЕЂУ ПОРУКЕ И ПРЕЉУБЕ – ГРАНИЦЕ У ДИГИТАЛНОМ ДОБУ

Јована Јестровић Енсер[4]

Центар за едукацију Релација, Пожега

Прељуба представља један од дуго истраживаних феномена у области партнерских и брачних односа. Без обзира на бројна теоријска и емпиријска истраживања, међу ауторима из ове области и даље није постигнут консензус око њене дефиниције. Различити аутори наглашавају сексуални, емоционални или комбиновани аспект прељубе, а њено разумевање се и даље разликује како међу истраживачима, тако и међу паровима, што може представљати изазов у домену партнерске психотерапије. Ипак, заједнички именитељ различитих одређења прељубе може се препознати у нарушавању поверења, односно договора о границама унутар партнерског односа. У последње време, са развојем дигиталних технологија и повећаном употребом интернета, појављује се и нови облик прељубе, тзв. интернет или онлајн прељуба. Услед изостанка физичког контакта, границе између прихватљивог и неприхватљивог понашања у онлајн свету разликују се од појединца до појединца и могу представљати једно од поља неслагања међу партнерима. Радионица ће бити усмерена на разумевање различитих облика прељубе, са посебним акцентом на онлајн прељубу, као све заступљенији облик неверства. Кроз дискусију на примерима из праксе и низ активности које ће радити у пару или малим групама учесници ће имати прилику да разматрају релеватна питања попут граница у партнерском односу, поверења, тајности, преиспитају своја уверења о прељуби, као и да сазнају о могућностима опоравка партнерског односа након искуства прељубе, са посебним наглашавањем значаја отворене комуникације, преузимања одговорности и реизградње поверења међу партнерима.

Оптималан број учесника радионице је од 8 до 16.

Предвиђено трајање радионице је 2 сата и 30 минута.

Кључне речи: прељуба, онлајн прељуба, границе, поверење

[4] jovannajestrovic@gmail.com

BETWEEN A MESSAGE AND INFIDELITY – BOUNDARIES IN THE DIGITAL AGE

Jovana Jestrović Enser

Relacija Educational Center, Požega

Infidelity has long been a subject of research in the field of intimate and marital relationships. Despite numerous theoretical and empirical studies, there is still no consensus among scholars in this field regarding its definition. Different authors emphasize the sexual, emotional, or combined aspects of infidelity, while understandings of the phenomenon continue to vary both among researchers and among couples, which may pose a challenge in the context of couple psychotherapy. Nevertheless, a shared characteristic across different conceptualizations of infidelity can be identified in the violation of trust, that is, in the breach of agreement concerning boundaries within the relationship. In recent years, with the development of digital technologies and the increasing use of the Internet, a new form of infidelity has emerged, commonly referred to as Internet or online infidelity. Due to the absence of physical contact, the boundaries between acceptable and unacceptable behavior in the online environment vary from person to person and may become a source of disagreement between partners. The workshop will focus on understanding different forms of infidelity, with particular emphasis on online infidelity as an increasingly prevalent form of relationship betrayal. Through discussions based on examples from practice and a series of activities carried out in pairs or small groups, participants will have the opportunity to explore relevant issues such as boundaries within intimate relationships, trust, and secrecy, to reflect on their own beliefs about infidelity, and to learn about the possibilities for relationship recovery following infidelity. Particular attention will be given to the importance of open communication, taking responsibility, and rebuilding trust between partners.

The optimal number of workshop participants is between 8 and 16.
The planned duration of the workshop is 2 hours and 30 minutes.

Keywords: infidelity, online infidelity, boundaries, trust

ПСИХОЛОШКА ПРВА ПОМОЋ

Илија Николић[5]

Психолошко саветовалиште за студенте при

Студентском културном центру Ниш

Радионица „Психолошка прва помоћ“ намењена је упознавању учесника са основним принципима пружања непосредне психолошке подршке особама које су доживеле потенцијално трауматски догађај, кризу или изразито стресно искуство. Радионица је осмишљена тако да пружи учесницима основе психолошке прве помоћи, али не и да их оспособи за самостално спровођење стручних кризних интервенција. На почетку радионице учесници ће се упознати са појмом психолошке прве помоћи, њеном сврхом и границама, као и са основним одређењем трауме и различитим начинима на које трауматско искуство може утицати на емоционално, когнитивно, телесно и социјално функционисање особе. У наставку ће бити представљени циљеви психолошке прве помоћи, основна правила њеног пружања и кораци којима се води пружалац помоћи. Посебна пажња биће посвећена акционим принципима психолошке прве помоћи: посматрању ситуације и потреба, пажљивом слушању особе и повезивању са одговарајућим изворима практичне, социјалне и стручне подршке. Учесници ће разматрати и како да приступе особи на ненаметљив, смирен и подржавајући начин, како да препознају непосредне потребе и када је потребно упутити особу на додатну стручну помоћ. Завршни део радионице биће интерактиван и усмерен на примену наученог. Кроз рад у паровима или малим групама и кратке симулације кризних ситуација, учесници ће увежбавати основне кораке и принципе психолошке прве помоћи, а затим заједнички анализирати поступке, дилеме и могуће начине реаговања. Циљ радионице је да учесници стекну основно разумевање психолошке прве помоћи и развију почетне практичне вештине за пружање безбедне, одмерене и подржавајуће помоћи особи у кризи. Предвиђено трајање је од 60 до 90 минута, а број учесника од 7 до 15.

Кључне речи: психолошка прва помоћ; траума; криза; психолошка подршка; практичне вештине

[5] nikolicilija111@gmail.com

PSYCHOLOGICAL FIRST AID

Ilija Nikolić

Psychological Counseling Center for Students at the Student Cultural Center Niš

The "Psychological First Aid" workshop is designed to introduce participants to the basic principles of providing immediate psychological support to individuals who have experienced a potentially traumatic event, a crisis, or an extremely stressful experience. The workshop aims to provide participants with a basic understanding of psychological first aid, but not to train them to independently conduct professional crisis interventions. At the beginning of the workshop, participants will be introduced to the concept of psychological first aid, its purpose and limitations, as well as a basic definition of trauma and the various ways in which traumatic experiences can affect an individual's emotional, cognitive, physical, and social functioning. The workshop will then cover the goals of psychological first aid, its fundamental principles, and the steps that guide those providing support.

Special attention will be given to the core action principles of psychological first aid: observing the situation and identifying needs, listening attentively to the individual, and connecting them with appropriate sources of practical, social, and professional support. Participants will also explore how to approach an individual in a calm, respectful, and non-intrusive manner, how to identify immediate needs, and when it is necessary to refer someone for additional professional assistance.

The final part of the workshop will be interactive and focused on applying the knowledge acquired. Through pair or small-group activities and brief simulations of crisis situations, participants will practise the basic steps and principles of psychological first aid, followed by a group discussion and analysis of their approaches, dilemmas, and possible responses.

The aim of the workshop is to provide participants with a basic understanding of psychological first aid and help them develop initial practical skills for offering safe, appropriate, and supportive assistance to individuals experiencing a crisis. The planned duration is 60 to 90 minutes, with 7 to 15 participants.

Keywords: psychological first aid; trauma; crisis; psychological support; practical skills

ДИГИТАЛНИ АВАТАРИ И ИДЕНТИТЕТ: "КО САМ КАД МОГУ ДА ИЗАБЕРЕМ КАКО ИЗГЛЕДАМ? "

Невена Топаловић[6], Анастасија Банчевић

Државни универзитет у Новом Пазару

Ова радионица истражује како дигитални аватари могу послужити као полазна тачка за промишљање о сопственом идентитету, личном развоју и будућим циљевима. Учесници ће кроз предавање, практичан рад и размену у групи моћи да сагледају како наша дигитална презентација утиче на доживљај себе у свакодневном животу. Радионица започиње кратким теоријским освртом на концепте дигиталног аватара и слике о себи. Разматра се како могућност избора визуелног изгледа, особина и начина комуникације у виртуелном свету омогућава испољавање делова личности који у свакодневном животу остају у другом плану. У централном делу следи искуствена вежба креирања сопственог аватара. Кроз усмерене задатке, учесници анализирају карактеристике и понашање свог аватара, а затим те увиде повезују са личним плановима: шта та верзија за њих представља, које ресурсе носи са собом и како се ти елементи могу употребити за остваривање конкретних циљева. У завршној фази, кроз вођену размену и интеграцију утисака у групи, учесници сумирају кључне увиде. Фокус је на разумевању да аватар не служи само за креирање другачије слике о себи, већ функционише као медијатор за препознавање сопствених потенцијала и предузимање првих корака ка њиховом остварењу. Циљ радионице је да кроз креирање и анализу дигиталног аватара подстакне учеснике на промишљање о сопственом идентитету, разумевање будућих животних улога и превођење замишљених потенцијала у конкретне планове и акције у реалном животу.

Минималан и максималан број учесника: 10–20 учесника

Предвиђено трајање: 90 минута

*Кључне речи***:** дигитални аватар, идентитет, слика о себи, лични развој, превођење потенцијала у акцију

[6] ntopalovic@np.ac.rs

DIGITAL AVATARS AND IDENTITY: "WHO AM I WHEN I CAN CHOOSE WHAT I LOOK LIKE?"

Nevena Topalović, Anastasija Bančević

State University of Novi Pazar

This workshop explores how digital avatars can serve as a starting point for reflecting on one's identity, personal development, and future goals. Through a lecture, practical exercises, and group sharing, participants will be able to examine how our digital representation affects our self-perception in everyday life. The workshop begins with a brief theoretical overview of the concepts of the digital avatar and self-image. It considers how the ability to choose visual appearance, traits, and modes of communication in the virtual world enables the expression of personality aspects that often remain in the background in daily life. In the core session, an experiential exercise of creating one's own avatar takes place. Through guided tasks, participants analyze the characteristics and behaviors of their avatar, subsequently linking these insights to their personal plans: what this version represents for them, what resources it embodies, and how these elements can be utilized to achieve concrete goals. In the final phase, participants summarize key insights through guided sharing and group integration. The focus is on understanding that the avatar serves not merely to create a different self-image, but functions as a mediator for recognizing one's potential and taking the first steps toward its realization. The aim of the workshop is to encourage participants, through the creation and analysis of a digital avatar, to reflect on their own identity, understand future life roles, and translate imagined potentials into concrete plans and real-life actions.

Minimum and Maximum Number of Participants: 10–20 participants
Expected Duration: 90 minutes

Keywords: digital avatar, identity, self-image, personal development, translating potential into action

АНАТОМИЈА БУНТА: ОД ОТПОРА АУТОРИТЕТУ ДО АУТЕНТИЧНЕ АКЦИЈЕ

Дуња Ђорђевић[7], Милица Стојановић

Филозофски факултет у Нишу

Психолошко саветовалиште за студенте

Радионица „Анатомија бунта“ истражује психолошку позадину отпора, бунта и протеста у личном, тимском и ширем друштвеном окружењу. Уз теоријски оквир, радионичарске активности и саморефлексију, улазимо дубље у динамику односа са ауторитетом и истражујемо шта се крије иза наше потребе да се побунимо – или да бунт потиснемо. Кроз гешталтистички оквир, истражујемо бунт као телесни и емоционални импулс у „овде и сада“. Посматрамо како се енергија бунта често прекида или блокира (кроз дефлексију или ретрофлексију), или пак прелази у реактивни импулс без свесности. Разматрамо концепт пуне присутности у контакту и разлику између слепог отпора и свесног, аутентичног одговора окружењу. Кроз психодинамски оквир, осветљавамо бунт као кључни развојни механизам сепарације од фигура ауторитета. Истражујемо несвесни пренос (трансфер) раних породичних и друштвених динамика на радно окружење, као и улогу колективног несвесног у групи која протестује или пружа отпор. Кроз искуствене активности и саморефлексију, учесници ће имати прилику да повежу теоријске концепте са сопственим искуствима и истраже шта њихов бунт покушава да заштити, изрази или промени. Радионица је намењена свима који желе да разумеју сопствене реакције на ауторитет, спознају одакле извире њихов бунт и науче како да енергију отпора претворе у конструктивну снагу за промену и личну аутономију.

Максимални број учесника је 20.
Трајање радионице је 90 минута.

Кључне речи: анатомија бунта, ауторитет, отпор, свесност, аутентичност, гешталт, психодинамика, аутономија , конструктивна промена

[7] dunjadjordjevic8@gmail.com

THE ANATOMY OD REBELLION: FROM RESISTANCE TO AUTHORITY TO AUTHENTIC ACTION

Dunja Đorđević, Milica Stojanović

Faculty of Philosophy, Niš

Psychological Counseling Center for Students SKC Niš

The workshop "The Anatomy of Rebellion" explores the psychological background of resistance, rebellion, and protest within personal, team, and broader social contexts. Through a theoretical framework, workshop activities, and self-reflection, we delve into the dynamics of our relationships with authority and explore what lies behind our need to rebel - or to suppress our rebellious impulses. From a Gestalt perspective, we explore rebellion as a bodily and emotional impulse experienced in the "here and now." We examine how the energy of rebellion is often interrupted or blocked - through deflection or retroflection - or how it may turn into a reactive impulse without conscious awareness. We also consider the concept of full presence in contact and the distinction between blind resistance and a conscious, authentic response to one's environment. From a psychodynamic perspective, we shed light on rebellion as a key developmental mechanism in the process of separation from authority figures. We explore the unconscious transference of early family and social dynamics onto the workplace, as well as the role of the collective unconscious within groups that protest or engage in resistance. Through experiential activities and self-reflection, participants will have the opportunity to connect theoretical concepts with their own experiences and explore what their rebellion seeks to protect, express, or change. The workshop is intended for anyone who wishes to better understand their own reactions to authority, discover where their rebellious impulses originate, and learn how to transform the energy of resistance into a constructive force for change and personal autonomy.

Maximum number of participants: 20
Workshop duration: 90 minutes

Keywords: the anatomy of rebellion, authority, resistance, awareness, authenticity, gestalt, psychodynamics, autonomy, constructive change

СЛОБОДНА САОПШТЕЊА

THEMATIC SESSION

ДИГИТАЛНИ ДЕТОКС И МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ АДОЛЕСЦЕНАТА

Аџлан Куртановић[8], Енсар Лековић

Државни универзитет у Новом Пазару

Масовна употреба дигиталних технологија и стална повезаност путем друштвених мрежа постали су централно обележје савременог адолесцентског доба. Иако ови медији олакшавају социјализацију и приступ информацијама, њихово прекомерно коришћење често доводи до лошијег квалитета сна, смањеног капацитета пажње, анксиозности и израженог страха од пропуштања (FOMO). У том оквиру, дигитални детокс (планско, привремено смањење или потпуно прекидање употребе дигиталних уређаја) све чешће се примењује као значајна бихевиорална мера у функцији заштите менталног здравља. Овај рад кроз теоријску анализу проучава феномен дигиталног детокса код адолесцената, испитујући његов психолошки утицај, стварне домете и терапијски потенцијал. Поставке рада заснивају се на концепту дигиталне хигијене и теорији самодетерминације, уз тезу да крајњи ефекат детокса зависи пре свега од начина и контекста његове примене. Радикално и нагло искључивање из онлајн простора може привремено појачати анксиозност због осећаја социјалне изолације, док планиране, системске и умерене паузе олакшавају емоционалну регулацију и помажу младима да изграде свеснији однос према технологији. Основни закључак јесте да дигитални детокс поседује значајан потенцијал у превенцији и третману дигиталног замора. Практични значај рада огледа се у потреби за креирањем превентивних програма у школама и смерница за психолошки рад са младима које подстичу дигиталну писменост, док будућа истраживања треба да усмере фокус на лонгитудинално праћење дугорочних ефеката различитих модела редукције времена проведеног пред екранима.

Кључне речи: дигитални детокс, ментално здравље, адолесценти

[8]akurtanovic@np.ac.rs

DIGITAL DETOX AND ADOLESCENT MENTAL HEALTH

Adžlan Kurtanović, Ensar Leković

State University of Novi Pazar

The mass use of digital technologies and constant connectivity via social media have become a central feature of contemporary adolescence. Although these media facilitate socialization and access to information, their excessive use frequently leads to poorer sleep quality, diminished attention span, anxiety, and a pronounced fear of missing out (FOMO). Within this context, digital detox (the planned, temporary reduction or complete cessation of digital device usage) is increasingly implemented as a significant behavioral measure aimed at protecting mental health. Through theoretical analysis, this paper examines the phenomenon of digital detox among adolescents, exploring its psychological impact, actual scope, and therapeutic potential. The paper's framework is based on the concept of digital hygiene and self-determination theory, positing that the ultimate effect of a detox depends primarily on the manner and context of its implementation. Radical and abrupt disconnection from the online space may temporarily heighten anxiety due to feelings of social isolation, whereas planned, systematic, and moderate breaks facilitate emotional regulation and help young people build a more mindful relationship with technology. The primary conclusion is that digital detox holds significant potential in the prevention and treatment of digital fatigue. The practical significance of this paper is reflected in the need to create preventive school programs and guidelines for psychological work with youth that foster digital literacy, while future research should focus on the longitudinal monitoring of the long-term effects of various screen-time reduction models.

Keywords: digital detox, mental health, adolescents

НОМОФОБИЈА КОД МЛАДИХ У ДИГИТАЛНОМ ОКРУЖЕЊУ: ПОЈМОВНО РАЗГРАНИЧЕЊЕ И ПОВЕЗАНОСТ СА МЕНТАЛНИМ ЗДРАВЉЕМ

Енсар Лековић[9], Аџлан Куртановић

Државни универзитет у Новом Пазару

Рад разматра номофобију код младих, дефинисану као страх, нелагодност или анксиозност при немогућности коришћења мобилног телефона, губитку приступа мрежи или прекиду непосредне дигиталне комуникације. Циљ рада је појмовно разграничење номофобије од сродних конструката и сагледавање њене повезаности са показатељима менталног здравља младих. Наративни преглед релевантне домаће и стране литературе укључује теоријске и емпиријске радове о адолесцентима и младим одраслима, који разматрају дефинисање, мерење или психолошке корелате номофобије; критеријуми избора прилагођени су циљу наративног прегледа. Номофобија се не поистовећује са учесталом употребом телефона - док се FOMO односи на страх да ће бити пропуштени друштвено релевантни догађаји или информације, проблематична употреба паметног телефона описује образац губитка контроле и функционалног ометања, а социјална анксиозност страх од негативне евалуације у социјалним ситуацијама. Код номофобије је у средишту узнемиреност услед недоступности уређаја, мреже или могућности комуникације. Досадашња истраживања указују на повезаност израженије номофобије са вишим нивоом анксиозности, стреса, усамљености, тешкоћа са спавањем и ометања свакодневног функционисања. Ипак, већина налаза је корелациона, те се не могу изводити закључци о узрочно-последичним односима. Закључује се да су неопходни прецизније дефиниције, валидирани инструменти процене и лонгитудинална истраживања. У саветодавном раду корисно је процењивати интензитет нелагодности, контекст употребе и степен функционалног ометања, без патологизације уобичајене употребе технологије.

Кључне речи: номофобија, млади, ментално здравље, употреба паметних телефона, FOMO

[9]lekovicensar1@gmail.com

NOMOPHOBIA AMONG YOUNG IN THE DIGITAL ENVIRONMENT: CONCEPTUAL DISTINCTION AND RELATIONSHIP WITH MENTAL HEALTH

Ensar Leković, Adžlan Kurtanović

State University of Novi Pazar

This paper examines nomophobia among youth, defined as the fear, discomfort, or anxiety experienced when unable to use a mobile phone, losing network access, or facing a disruption in direct digital communication. The aim of this paper is to conceptually distinguish nomophobia from related constructs and to examine its relationship with mental health indicators among young people. A narrative review of relevant domestic and international literature includes theoretical and empirical studies on adolescents and young adults that address the definition, measurement, or psychological correlates of nomophobia; selection criteria were tailored to the purpose of the narrative review. Nomophobia is not equated with frequent phone use—while FOMO (Fear of Missing Out) refers to the fear of missing out on socially relevant events or information, problematic smartphone use describes a pattern of loss of control and functional impairment, and social anxiety involves the fear of negative evaluation in social situations. At the core of nomophobia lies distress resulting from the unavailability of the device, network, or communication capabilities. Existing research points to an association between higher levels of nomophobia and elevated anxiety, stress, loneliness, sleep difficulties, and disruptions in daily functioning. However, most findings are correlational, preventing conclusions about cause-and-effect relationships. It is concluded that clearer definitions, validated assessment instruments, and longitudinal studies are necessary. In counseling practice, it is beneficial to assess the intensity of discomfort, context of use, and degree of functional impairment, without pathologizing normative technology use.

Keywords: nomophobia, youth, mental health, smartphone use, FOMO

ЗАСТУПЉЕНОСТ НОМОФОБИЈЕ КОД МЛАДИХ: ИСТРАЖИВАЊЕ НА УЗОРКУ СТУДЕНАТА

Фазила Шабовић[10], Зерина Џуџевић, Наида Петлача, Хана Сејфовић

Државни универзитет у Новом Пазару

Номофобија је ирационални страх изазван немањем приступа мобилном телефону. Реч потиче од енглеске скраћенице *no-mobile-phone-phobia*. Млади се сматрају најинтензивнијим корисницима мобилних телефона: проведу око пет и по сати на својим паметним телефонима које у просеку проверавају око 63 пута током дана. Стога је важно испитати у којој мери немогућност приступа овим уређајима изазива страх и узнемиреност код њих. Циљ овог истраживања је утврдити ниво изражености и општу заступљеност номофобије и испитати разлике између младих из различитих градова (Нови Пазар, Ниш) и у различитим временским тачкама (2024–2026. година). С обзиром на ограниченост локалних истраживања номофобије, поређења према граду имала су експолоративни карактер, без унапред постављених претпоставки о смеру разлика. Узорак је чинило 258 студената просечне старости 22,6 година (SD = 3,2; распон 18–24 године), од којих су 64,3% чиниле студенткиње, а 35,7% студенти. Испитаници су били из Новог Пазара (N = 146) и Ниша (N = 112) а подаци су прикупљени током 2024, 2025. и 2026 године на различитим узорцима. Подаци су прикупљени директним задавањем упитника и онлајн путем. За утврђивање нивоа номофобије коришћен је упитник номофобије NPM-Q, адаптирана верзија, који обухвата четири димензије; немогућност приступа информацијама, одрицање удобности, немогућност комуникације и губитак повезаности, као и питања отвореног типа за прикупљање квалитативних података. Резултати су показали умерен ниво номофобије (M = 73,81 , SD =18,63) и нису утврђене разлике између узорака испитаних у различитим годинама, $F(2, 255) = 0.24$, $p = .786$, $\eta^2 = .002$. Најизраженији страх утврђен је у димензијама немогућности комуникације (M = 4.21, SD = 1.01) и губитка повезаности (M = 4.16, SD = 1.03) које се манифестују у виду забринутности због онемогућене комуникације путем паметних телефона и губитка свеприсутне повезаности коју омогућавају паметни телефони, као и

[10] fazilasabovic@gmail.com

осећаја недоступности сопственог социјалног идентитета. Нису утврђене значајне разлике према полу, $t(256) = 0.83$, $p = .406$, $d = .10$, ни према месту боравка, $t(256) = 0.42$, $p = .676$, $d = .05$, као ни према другим демографским обележјима (све $p > .05$), иако је ниво номофобије у свим задатим категоријама умерено повишен. Квалитативна анализа података била је у складу са квантитативним налазима, у одговорима на питања отвореног типа испитаници су ретко експлицитно именовали сопствену узнемиреност повезану са немогућношћу приступа мобилном телефону. Закључно, анксиозност повезана са раздвајањем од мобилног телефона релативно је заступљена код младих, што указује на значај даљег испитивања образаца употребе паметних телефона и њихове повезаности са психолошким функционисањем.

Кључне речи: номофобија, млади, анксиозност

PREVALENCE OF NOMOPHOBIA AMONG YOUTH: A STUDY ON A SAMPLE OF STUDENTS

Fazila Šabović, Zerina Džudžević, Naida Petlača, Hana Sejfović

State University of Novi Pazar

Nomophobia is an irrational fear triggered by a lack of access to a mobile phone. The term derives from the English phrase "no-mobile-phone-phobia." Young people are considered the most intensive users of mobile phones; they spend approximately five and a half hours on their smartphones, checking them an average of about 63 times a day. Therefore, it is important to examine the extent to which the inability to access these devices causes fear and anxiety among them. The aim of this study is to determine the level and prevalence of nomophobia and to examine differences between young people from different cities (Novi Pazar, Niš) and across different time points (2024–2026). Given the limited local research on nomophobia, city-based comparisons were exploratory in nature, without a priori hypotheses regarding the direction of differences. The sample consisted of 258 students with a mean age of 22.6 years (SD = 3.2; range 18–24 years), comprising 64.3% female and 35.7% male students. Participants were from Novi Pazar (n = 146) and Niš (n = 112), and data were collected during 2024, 2025, and 2026 using different samples. Data were collected through both direct questionnaire administration and online methods. To assess the level of nomophobia, the adapted Nomophobia Questionnaire (NMP-Q) was used; this instrument covers four dimensions—inability to access information, giving up convenience, inability to communicate, and loss of connectedness—and includes open-ended questions for qualitative data collection. The results indicated a moderate level of nomophobia (M = 73.81, SD = 18.63), and no differences were found between samples surveyed in different years, $F(2, 255) = 0.24$, $p = .786$, $\eta^2 = .002$. The most pronounced fears were identified in the dimensions of inability to communicate (M = 4.21, SD = 1.01) and loss of connectedness (M = 4.16, SD = 1.03); these manifest as anxiety regarding the inability to communicate via smartphone and the loss of the ubiquitous connectivity smartphones provide, as well as a sense of inaccessibility regarding one's own social identity. No significant differences were found based on gender, $t(256) = 0.83$, $p = .406$, $d = .10$, or place of residence, $t(256) = 0.42$, $p = .676$, $d = .05$, nor based on other demographic characteristics (all $p > .05$), although the level of nomophobia was moderately elevated

across all categories. Qualitative data analysis aligned with the quantitative findings; in responses to open-ended questions, participants rarely explicitly identified the distress associated with the inability to access their mobile phones. In conclusion, anxiety related to separation from a mobile phone is relatively prevalent among young people, highlighting the importance of further research into smartphone usage patterns and their relationship with psychological functioning.

Keywords: nomophobia, youth, anxiety

САМОКРИТИЧНОСТ И САМООХРАБРИВАЊЕ КОД МЛАДИХ

Елена Марковић[11], Невена Пајовић, Богдана Маринковић, Ива Кулунџић, Хана Сејфовић

Државни универзитет у Новом Пазару

Самокритичност се дефинише као самоевалуацијски процес у којем појединци проучавају и осуђују различите аспекте себе. Претерана самокритичност је повезана са повећаним ризиком за појаву депресивних и анксиозних симптома код младих. Циљ истраживања је био испитивање изражености самокритичности и самоохрабривања међу младима. Истраживање је спроведено на пригодном узорку од 247 студената различитих факултета у Србији. Просечни узраст испитаника био је 21,84 године (M = 21,84; SD = 3,12) од којих је 165 (66,8%) женског, а 82 (33.2%) мушког пола. Подаци су прикупљени онлајн путем упитника самокритичности и самоохрабривања (FSCRS) који мери три аспекта, два која се односе на самокритичност: неадекватан селф који се усмерава на осећај личне неадекватности и невољени селф који мери жељу за рањавањем или мучењем себе. Трећи аспект се односи на самоохрабривање и подржавање себе у различитим животним ситуацијама. Сагледавање сва три аспекта омогућава да се, поред негативних образаца самокритичности, узме у обзир и присуство самоохрабривања као позитивног облика односа према себи. Резултати су показали умерено изражену компоненту неадекватног селфа (M = 14,21; SD = 4,57) и нижу израженост невољеног селфа (M = 9,63; SD = 4,12), док је на субскали самоохрабривања утврђен релативно висок ниво (M = 16,87; SD = 4,31). Посебно је значајно што се уз присуство самокритичности уочава и релативно висок ниво самоохрабривања, што указује на сложеност односа младих према себи. Поређењем две димензије самокритичности утврђено је да су скорови на субскали неадекватног селфа били значајно виши у односу на скорове на субскали невољеног селфа ($t(246) = 11,42$; $p < .001$; $d = 0,73$). Додатна анализа показала је нешто више скорове на субскали неадекватног селфа код студенткиња (M = 14,62; SD = 4,51) у односу на студенте (M = 13,71; SD = 4,61), $t(245) = 1,63$, $p = .104$, али та разлика није статитички значајна. Студенти који су студирали у већим градовима

[11] markovicelena1311@gmail.com

(Београд, Крагујевац) имали су тенденцију ка вишим скоровима на субскали неадекватног селфа (M = 14,71; SD = 4,43) у односу на студенте из мањих градова (Нови Пазар, Косовска Митровица) (M = 13,62; SD = 4,69), t(245) = 1,95, p = .052. Добијени резултати указују да је самокритичност присутна у умереном степену код студената, при чему се осећај личне неадекватности издваја као израженија компонента у односу на невољени селф. Истовремено, релативно висок ниво самоохрабривања може указивати на присуство адаптивних механизама самоподршке који могу имати значајну улогу у превладавању негативне самоевалуације. Уочене разлике у односу на пол и величину места студирања указују на потребу за даљим испитивањем контекстуалних фактора повезаних са самокритичношћу код младих. На тај начин, добијени резултати доприносе потпунијем сагледавању различитих аспеката односа младих према себи и представљају полазиште за даље разматрање ове теме.

Кључне речи: самокритичност, самоохрабривање, млади

SELF-CRITICISM AND SELF-ENCOURAGEMENT AMONG YOUTH

Elena Marković, Nevena Pajović, Bogdana Marinković, Iva Kulundžić, Hana Sejfović

State University of Novi Pazar

Self-criticism is defined as a self-evaluative process in which individuals examine and judge various aspects of themselves. Excessive self-criticism is associated with an increased risk of depressive and anxiety symptoms among young people. The aim of the study was to examine the levels of self-criticism and self-reassurance among young people. The research was conducted on a convenience sample of 247 students from various faculties in Serbia. The mean age of the participants was 21.84 years (M = 21.84; SD = 3.12); 165 (66.8%) were female and 82 (33.2%) were male. Data were collected online using the Forms of Self-Criticising/Attacking and Self-Reassuring Scale (FSCRS), which measures three aspects: two related to self-criticism—the "inadequate self," focusing on feelings of personal inadequacy, and the "hated self," measuring the desire to harm or torment oneself—and a third aspect concerning self-reassurance and supporting oneself in various life situations. Examining all three aspects makes it possible to consider not only negative patterns of self-criticism but also the presence of self-reassurance as a positive form of relating to oneself. The results revealed a moderately pronounced "inadequate self" component (M = 14.21; SD = 4.57) and a lower level of the "unloved self" (M = 9.63; SD = 4.12), while a relatively high level was found on the self-reassurance subscale (M = 16.87; SD = 4.31). It is particularly significant that a relatively high level of self-reassurance is observed alongside self-criticism, indicating the complexity of young people's relationship with themselves. A comparison of the two self-criticism dimensions showed that scores on the "inadequate self" subscale were significantly higher than those on the "unloved self" subscale ($t(246) = 11.42$; $p < .001$; $d = 0.73$). Further analysis showed slightly higher scores on the "inadequate self" subscale among female students (M = 14.62; SD = 4.51) compared to male students (M = 13.71; SD = 4.61), $t(245) = 1.63$, $p = .104$, though this difference was not statistically significant. Students studying in larger cities (Belgrade, Kragujevac) tended to have higher scores on the Inadequate Self subscale (M = 14.71; SD = 4.43) compared to students from smaller cities (Novi Pazar, Kosovska Mitrovica) (M = 13.62; SD = 4.69), $t(245) = 1.95$, $p = .052$. The results indicate that self-criticism is present to a moderate degree among students, with the sense of personal inadequacy emerging as a more pronounced component than the Unloved Self. At the same time, the relatively high

level of self-reassurance may suggest the presence of adaptive self-support mechanisms that could play a significant role in overcoming negative self-evaluation. The observed differences regarding gender and the size of the city of study point to the need for further examination of contextual factors associated with self-criticism among young people. Thus, these results contribute to a more comprehensive understanding of the various aspects of young people's relationship with themselves and serve as a starting point for further consideration of this topic.

Keywords: Self-criticism, self-encouragement, youth

АНКСИОЗНОСТ, ДЕПРЕСИЈА И СТРЕС КОД СРЕДЊОШКОЛАЦА У САВРЕМЕНОМ ДИГИТАЛНОМ ОКРУЖЕЊУ: НАЛАЗИ ИЗ НОВОГ ПАЗАРА

Наида Бихорац[12], Далила Прељевић, Хана Сејфовић, Денис Демировић

Државни универзитет у Новом Пазару

Психичко здравље адолесцената представља важно питање у савременом дигиталном окружењу, у којем млади значајан део свакодневног живота проводе у онлајн простору. Млади спадају међу најактивније кориснике друштвених мрежа, па дигитално окружење представља значајан део њиховог свакодневног социјалног и комуникационог живота. Анксиозност и поремећаји расположења убрајају се међу најчешће проблеме менталног здравља током адолесценције. Подаци Института за ментално здравље указују да свака пета млада особа узраста од 9 до 18 година испуњава критеријуме за неки од озбиљнијих психијатријских поремећаја, при чему се депресивна симптоматологија региструје код 8,7% младих, док 9% наводи присуство суицидалних мисли. Додатно, подаци указују да око 70% младих у Србији извештава о редовном или честом доживљавању високог нивоа стреса. Средњошколски узраст је посебно важан јер је реч о развојном периоду у коме се постављају темељи за ментално здравље у одраслом добу. Циљ овог истраживања био је да се испита ниво изражености симптома депресије, анксиозности и стреса код средњошколаца у Новом Пазару, као и промене у њиховој израженост током школске године. Истраживање је спроведено у три средње школе у Новом Пазару (Гимназија, Медицинска школа и Економска школа) на узорку од 158 ученика. Подаци су прикупљени путем скале за депресију, анксиозност и стрес за децу и адолесценте (DASS-Y) и мерење је вршено у два наврата. Резултати су показали да су на првом мерењу регистровани релативно ниски нивои симптома депресије ($M = 4,82$; $SD = 4,11$), анксиозности ($M = 5,31$; $SD = 4,26$) и стреса ($M = 11,12$; $SD = 4,58$). На другом мерењу, спроведеном на крају зимског полугодишта, забележено је статистички значајно повећање резултата на све три субскале: депресији ($M = 7,37$; $SD = 4,74$; $t(157) = -3,88$; $p < .001$; $d = 0,31$), анксиозности ($M = 10,02$; $SD = 5,01$; $t(157) = -4,21$; $p < .001$; $d = 0,34$) и стресу ($M = 13,05$; $SD = 5,16$; $t(157) = -4,67$; $p < .001$; $d = 0,37$). Добијени налази указују на тенденцију повећања симптома депресије, анксиозности и стреса са

[12] nbihorac@np.ac.rs

приближавањем краја зимског полугодишта, што може бити повезано са повећаним академским захтевима и оптерећењем ученика у овом периоду.

Кључне речи: анксиозност, депресија, стрес, адолесценти

ANXIETY, DEPRESSION, AND STRESS AMONG HIGH SCHOOL STUDENTS IN THE CONTEMPORARY DIGITAL ENVIRONMENT: FINDINGS FEOM NOVI PAZAR

Naida Bihorac, Dalila Preljević, Hana Sejfović, Denis Demirović

State University of Novi Pazar

Adolescent mental health is an important issue in the modern digital environment, where young people spend a significant part of their daily lives in the online space. Young people are among the most active users of social networks; consequently, the digital environment constitutes a significant part of their daily social and communicative lives. Anxiety and mood disorders are among the most common mental health issues during adolescence. Data from the Institute of Mental Health indicate that one in five young people aged 9 to 18 meets the criteria for a serious psychiatric disorder; depressive symptoms are observed in 8.7% of youth, while 9% report experiencing suicidal thoughts. Additionally, data show that approximately 70% of young people in Serbia report regularly or frequently experiencing high levels of stress. The high school years are particularly significant, as this is a developmental period during which the foundations for adult mental health are established. The aim of this study was to examine the severity of depression, anxiety, and stress symptoms among high school students in Novi Pazar, as well as changes in symptom levels throughout the school year. The study was conducted in three high schools in Novi Pazar (a general high school, a medical high school, and an economics high school) with a sample of 158 students. Data were collected using the Depression, Anxiety, and Stress Scale for Children and Adolescents (DASS-Y), with measurements taken at two time points. The results showed that relatively low levels of symptoms of depression ($M = 4.82$; $SD = 4.11$), anxiety ($M = 5.31$; $SD = 4.26$), and stress ($M = 11.12$; $SD = 4.58$) were recorded at the first measurement. At the second measurement, conducted at the end of the winter term, a statistically significant increase in scores was observed across all three subscales: depression ($M = 7.37$; $SD = 4.74$; $t(157) = -3.88$; $p < .001$; $d = 0.31$), anxiety ($M = 10.02$; $SD = 5.01$; $t(157) = -4.21$; $p < .001$; $d = 0.34$), and stress ($M = 13.05$; $SD = 5.16$; $t(157) = -4.67$; $p < .001$; $d = 0.37$). The findings indicate a tendency for symptoms of depression, anxiety, and stress to increase as the end of the winter term approaches, which may be linked to the heightened academic demands and student workload during this period.

Keywords: anxiety, depression, stress, adolescents

ДИГИТАЛНО ВРШЊАЧКО НАСИЉЕ И ПСИХОЛОШКА ДОБРОБИТ АДОЛЕСЦЕНАТА: ФАКТОРИ РИЗИКА, ЗАШТИТЕ И МОГУЋНОСТИ ПРЕВЕНЦИЈЕ

Немања Симовић[13], Џенан Црнчанин

Државни универзитет у Новом Пазару

Дигитално вршњачко насиље представља проблем психолошке добробити који захтева повезивање школске превенције и подршке менталном здрављу. Циљ рада је да синтетизује налазе о распрострањености дигиталног вршњачког насиља, његовој повезаности са психолошком добробити, факторима ризика и заштите у односу на изложеност вршњачком насиљу, те ефектима интервенција усмерених на његову превенцију и смањење, са посебним освртом на истраживања у Србији. Примењен је критички наративни преглед 15 публикација из периода 2016–2026, укључујући шест публикација заснованих на домаћим узорцима и међународне метаанализе, лонгитудинално и интервенцијско истраживање. Налази су разматрани према дизајну, временском оквиру мерења и врсти исхода, без новог статистичког обједињавања. У националном истраживању у Србији, спроведеном 2018–2019, дигиталну виктимизацију током претходне године пријавило је 16% испитаника узраста 9–17 година, односно 24% у групи 15–17 година. Домаћи налази повезују укљученост у насиље са вршњачким нормама, школском климом и психолошким тегобама. Метаанализа 27 лонгитудиналних студија показује повезаност виктимизације са каснијим симптомима менталног здравља ($r = 0,23$; 95% интервал поверења [0,19; 0,27]; $p < 0,001$). Међународни налази издвајају емоционалну дисрегулацију и социјалну подршку као делове путање ка интернализованим тешкоћама. Метаанализа 44 рандомизована испитивања показује мале, статистички значајне ефекте школских интервенција на смањење чињења насиља ($g = −0,15$; $p < 0,001$) и виктимизације ($g = −0,11$; $p = 0,007$), без значајног збирног ефекта на психосоцијалну добробит. Закључује се да превенција треба да обухвати промену групних норми, доступно пријављивање и увежбавање емоционалних вештина, уз циљану помоћ изложеним ученицима. Престанак насиља и психолошки опоравак треба поставити као засебне исходе. За истраживања у Србији предлаже се

[13] nemanjaneco789@gmail.com

лонгитудинална евалуација овог приступа, са мерењем поновљене виктимизације, депресивних симптома, подршке и припадности школи.

Кључне речи: Дигитално вршњачко насиље; адолесценти; психолошка добробит; превенција у школи; Србија.

CYBERBULLYING AND ADOLESCENT PSYCHOLOGICAL WELL-BEING: RISK FACTORS, PROTECTIVE FACTORS AND PREVENTION OPPORTUNITIES

Nemanja Simović, Dženan Crnčanin

State University of Novi Pazar

Cyberbullying is a psychological well-being concern requiring coordinated school prevention and mental health support. This review synthesizes evidence on prevalence of cyberbullying, its association with psychological well-being, risk and protective factors for cyberbullying victimiyation, as well as the effects of the intervetions aimed at preventing and reducing cyberbullying, with particular attention to research conducted in Serbia. A critical narrative review covered 15 publications from 2016–2026, including six publications based on Serbian samples, international meta-analyses, a longitudinal study, and an intervention study. Findings were evaluated according to study design, measurement timeframe, and outcome, without conducting a new statistical synthesis. In a national Serbian survey conducted in 2018–2019, 16% of participants aged 9–17 reported cybervictimization during the preceding year, rising to 24% among those aged 15–17. Serbian findings link bullying involvement to peer norms, school climate, and psychological complaints. A meta-analysis of 27 longitudinal studies identified an association between cybervictimization and subsequent mental health symptoms ($r = .23$, 95% confidence interval [.19, .27], $p < .001$). International evidence identifies emotional dysregulation and social support as components of pathways to internalizing problems. A meta-analysis of 44 randomized trials found small, statistically significant effects of school interventions on perpetration ($g = -.15$, $p < .001$) and victimization ($g = -.11$, $p = .007$), but no significant pooled effect on psychosocial well-being. Prevention should therefore address group norms, accessible reporting, and emotional skills, alongside targeted support for victimized students. Bullying cessation and psychological recovery should be treated as distinct outcomes. For Serbian research, longitudinal evaluation of this approach is proposed, measuring recurrent victimization, depressive symptoms, support, and school belonging. International findings inform intervention priorities, while local evaluation is needed to establish their effectiveness in Serbian schools.

Keywords: Cyberbullying; adolescents; psychological well-being; prevention in school; Serbia

ПРИМЕНА ТРАНСАКЦИОНЕ АНАЛИЗЕ У САВРЕМЕНОЈ УЧИОНИЦИ: МЕТОДОЛОГИЈА И ТОК ПРОЈЕКТА

Небојша Ратковић[14], Љиљана Ковачевић

Центар за лични раст и развој „Еуринома", Београд

Савремено образовање суочава се са растућим изазовима у домену вршњачке комуникације, емоционалне регулације и управљања стресом код наставника и ученика, што је додатно наглашено у дигиталном и брзом друштвеном окружењу.

Циљ овог рада је да представи методолошки оквир, ток имплементације и очекиване ефекте актуелног пројекта који финансијски подржава Међународна асоцијација за трансакциону анализу (ИТАА) кроз Ерик Бернов фонд за будућност. Пројекат, под називом „Од хаотичних до хармоничних учионица – примена трансакционе анализе у наставној пракси", реализује Центар за лични раст и развој "Еуринома" током 2026. године, након што је званично акредитован од стране Завода за унапређивање образовања и васпитања (ЗУОВ). Трансакциона анализа (ТА) пружа структуриран психолошки оквир за разумевање међуљудских трансакција, његово стања и психолошких игара, али је њена систематска интеграција у формални образовни систем у Србији дуго недостајала. Пројекат обухвата реализацију шест акредитованих семинара за укупно 180 наставника широм Србије, праћен свеобухватном евалуацијом заснованом на мешовитом методолошком приступу.

Истраживачки дизајн укључује квантитативне мере (упитнике самопроцене знања, ефикасности у комуникацији и емоционалној регулацији пре и након обуке) и квалитативне податке прикупљене кроз фокус групе и праћење примене на терену. У раду се приказују досадашња искуства из реализације семинара, методолошки изазови у праћењу ефеката обуке, као и потенцијални допринос пројекта унапређењу релационих компетенција у школама. С обзиром на то да је пројекат у фази реализације, на самој конференцији биће презентовани најновији прелиминарни налази и утисци учесника. Прелиминарни налази са досадашњих семинара указују на статистички значајан пораст у самопроцењеној способности наставника да препознају конфликтне трансакције, деескалирају изазове у дисциплини и примене конструктивне границе. Квалитативни утисци учесника потврђују повећану свесност о сопственим его стањима у стресним ситуацијама,

[14] nebojsaratkovic@gmail.com

као и прелазак ка стабилнијим унутрашњим позицијама у подршци ученицима, док ће коначни квантитативни и квалитативни показатељи целине пројекта бити детаљно презентовани на самој конференцији.

Кључне речи: трансакциона анализа, образовање, емоционална регулација, стручно усавршавање наставника, евалуација пројекта

APPLYING TRANSACTIONAL ANALYSIS IN THE MODERN CLASSROOM: METHODOLOGY AND PROJECT PROGRESS

Nebojša Ratković, Ljiljana Kovačević

Eurynome Center for Personal Growth and Development, Belgrade, Serbia

Modern education faces growing challenges in the domains of peer communication, emotional regulation, and stress management among teachers and students, which is further emphasized in a digital and fast-paced social environment. The aim of this paper is to present the methodological framework, implementation process, and expected outcomes of an ongoing project financially supported by the International Transactional Analysis Association (ITAA) through the Eric Berne Fund for the Future. The project, titled "From Chaotic to Harmonious Classrooms – Applying Transactional Analysis in Teaching Practice," is being implemented by the "Eurinoma" Center for Personal Growth and Development during 2026, following its official accreditation by the Institute for Educational Improvement (ZUOV). Transactional Analysis (TA) provides a structured psychological framework for understanding interpersonal transactions, ego states, and psychological games, yet its systematic integration into the formal educational system in Serbia has long been lacking. The project encompasses six accredited seminars for a total of 180 teachers across Serbia, accompanied by a comprehensive evaluation based on a mixed-methods approach. The research design includes quantitative measures (pre- and post-training self- assessment questionnaires evaluating knowledge acquisition, communication efficacy, and emotional regulation) and qualitative data collected through focus groups and field implementation tracking. The paper presents initial experiences from the seminars, methodological challenges in monitoring training effects, as well as the project's potential contribution to enhancing relational competencies in schools. Given that the project is in its implementation phase, the latest preliminary findings and participants' impressions will be presented at the conference itself. Preliminary findings from the seminars conducted so far indicate a statistically significant increase in teachers' self-assessed ability to recognize conflictual transactions, de-escalate disciplinary challenges, and apply constructive boundaries. Qualitative feedback from participants confirms an increased awareness of their own ego states in stressful situations, as well as a shift toward more stable internal positions when supporting students, while the final quantitative and qualitative indicators for the entire project will be presented in detail at the conference itself.

Keywords: Transactional analysis, education, emotional regulation, teacher professional development, project evaluation

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА У САМОМЕНАЏМЕНТУ АСТМЕ И ХОБП-А: МОГУЋНОСТИ, ПСИХОЛОШКИ ИЗАЗОВИ И КЛИНИЧКЕ ГРАНИЦЕ

Ана Комленић,[15] Анђела Кељановић, Сања Хромиш, Виолета Коларов

Институт за плућне болести Војводине, Сремска Каменица

Филозофски факултет, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Катедра за психологију

Астма и хронична опструктивна болест плућа (ХОБП) захтевају континуирано самоменаџмент понашање које укључује праћење симптома, правилну примену терапије, препознавање погоршања и доношење свакодневних одлука повезаних са болешћу. Развој вештачке интелигенције (ВИ), од алгоритама машинског учења интегрисаних у дигиталне инхалере и системе за удаљено праћење до генеративних ВИ алата и конверзационих четботова, отвара нове могућности за подршку пацијентима изван непосредног контакта са здравственим радницима. Циљ рада је критичко разматрање могућности примене ВИ у самоменаџменту астме и ХОБП-а, са посебним освртом на психолошке механизме и ограничења њене примене. Досадашња истраживања указују на потенцијал ВИ система у праћењу симптома и терапијске адхеренције, предвиђању егзацербација, персонализацији повратних информација и здравственој едукацији пацијената. Међутим, корист ових технологија не зависи само од њихове предиктивне тачности, већ и од начина на који пацијент разуме, процењује и користи добијене информације. Посебно значајна питања односе се на здравствену и дигиталну писменост, поверење у аутоматизоване препоруке, перцепцију контроле над болешћу и анксиозност повезану са континуираним праћењем симптома. Налази о повезаности здравствене анксиозности са учесталијим онлајн тражењем здравствених информација додатно отварају питање да ли употреба ВИ код појединих пацијената може подстицати поновљено проверавање симптома и тражење уверавања. Генеративна ВИ омогућава непосредно тражење објашњења, савета и процене симптома, али носи ризик непотпуних или нетачних информација и прекомерног ослањања на аутоматизоване препоруке. ВИ стога не треба посматрати као замену за клиничко просуђивање и терапијски однос, већ као потенцијални алат за подршку саморегулацији и активнијем учешћу

[15] okianna@gmail.com

пацијента у лечењу. Будућа истраживања требало би да испитају да ли перцепција претње од болести, анксиозност, здравствена и дигитална писменост и поверење у ВИ одређују да ли ће њена употреба допринети ефикаснијем самоменаџменту или нефункционалном тражењу уверавања.

Кључне речи: вештачка интелигенција, астма, ХОБП, самоменаџмент, здравствено понашање

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN ASTHMA AND COPD SELF-MANAGEMENT: OPPORTUNITIES, PSYCHOLOGICAL CHALLENGES, AND CLINICAL BOUNDARIES

Ana Komlenić, Anđela Keljanović, Sanja Hromiš, Violeta Kolarov

Institute for Pulmonary Diseases of Vojvodina, Sremska Kamenica

Faculty of Philosophy, University of Priština-Kosovska Mitrovica, Department of Psychology

Asthma and chronic obstructive pulmonary disease (COPD) require continuous self-management behaviours, including symptom monitoring, appropriate medication use, recognition of worsening symptoms, and everyday disease-related decision-making. The development of artificial intelligence (AI), ranging from machine-learning algorithms integrated into digital inhalers and remote monitoring systems to generative AI tools and conversational chatbots, offers new opportunities to support patients beyond direct contact with healthcare professionals. The aim of this paper is to critically examine the potential applications of AI in asthma and COPD self-management, with particular emphasis on the psychological mechanisms and limitations of its use. Current research indicates the potential of AI systems for symptom and treatment-adherence monitoring, exacerbation prediction, personalised feedback, and patient education. However, the benefits of these technologies depend not only on their predictive accuracy but also on how patients understand, evaluate, and use the information provided. Particularly relevant issues include health and digital literacy, trust in automated recommendations, perceived control over illness, and anxiety associated with continuous symptom monitoring. Findings linking health anxiety with more frequent online health-information seeking further raise the question of whether AI use may encourage repeated symptom checking and reassurance seeking in some patients. Generative AI enables immediate access to explanations, advice, and symptom assessment, but also carries risks of incomplete or inaccurate information and overreliance on automated recommendations. AI should therefore be regarded not as a substitute for clinical judgement and the therapeutic relationship, but as a potential tool supporting self-regulation and more active patient involvement in treatment. Future research should examine whether perceived illness threat, anxiety, health and digital literacy, and trust in AI determine whether its use contributes to more effective self-management or maladaptive reassurance seeking.

Keywords: artificial intelligence, asthma, COPD, self-management, health behaviour

ПСИХОТЕРАПИЈСКИ И ПСИХОСОЦИЈАЛНИ ПРИСТУПИ ДУГОРОЧНОМ ЛЕЧЕЊУ ПСИХОЗЕ

Александра Миладиновић[16]

Клиника за психијатрију, Универзитетски клинички центар Србије, Београд, Србија

Разумевање тока психозе захтева сагледавање интрапсихичких, интерперсоналних и срединских чинилаца који, уз биолошку основу поремећаја, учествују у настанку погоршања и обликују могућности опоравка. Фармакотерапија остаје основа лечења, док су психотерапијске и психосоцијалне интервенције усмерене на тешкоће у психичком функционисању. Циљ рада јесте разматрање могућности и ограничења психотерапијских и психосоцијалних интервенција у одржавању ремисије и унапређењу квалитета живота, уз сагледавање значаја психолошке процене и ране интервенције. Психодинамски оквир истиче значај фрагилности его функција, нарушене регулације афекта и тешкоћа у интеграцији објектног света за разумевање психотичне декомпензације и ризика од релапса. Психоза се у овом оквиру може разумети и као регресивна одбрана од унутрашњих тензија које превазилазе капацитете личности за симболизацију и емоционалну обраду. Избор терапијских поступака стога се ослања на процену нивоа организације личности и способности пацијента да поднесе афективно оптерећење. Психолошка процена повезује сагледавање симптома са разумевањем организације личности, очуваних капацитета и промена у функционисању, доприносећи диференцијалној дијагностици и планирању лечења. Рано препознавање психотичних испољавања и правовремено започињање третмана усмерени су на скраћивање трајања нелечене психозе. Током критичног раздобља, односно првих година након њене појаве, лечење и подршка породици усмерени су на спречавање поновних епизода и очување социјалног функционисања. Терапијски рад подразумева помоћ пацијенту у регулацији афекта, ублажавању дистреса и постепеном преиспитивању начина на који разуме сопствена искуства и поступке других. Будући да породични односи могу бити извор подршке, али и додатног емоционалног оптерећења, психоедукација и породичне интервенције усмерене су на разумевање болести,

[16]aleksismiladinovic@gmail.com

смањивање критицизма и емоционалне преукључености, као и оспособљавање пацијента и породице да препознају ране знаке погоршања и правовремено потраже помоћ. Повезивање ових приступа са фармакотерапијом усмерава лечење ка одржавању ремисије и опоравку који уважава потребе пацијента, његову самосталност, односе и активности значајне за квалитет живота.

Кључне речи: психоза, психотерапија, психолошка процена, рана интервенција, превенција релапса

PSYCHOTHERAPEUTIC AND PSYCHOSOCIAL APPROACH TO THE LONG-TERM TREATMENT OF PSYCHOSIS

Aleksandra Miladinović

Clinic for Psychiatry, University Clinical Centre of Serbia, Belgrade, Serbia

Understanding the course of psychosis requires consideration of intrapsychic, interpersonal, and environmental factors that, alongside its biological basis, contribute to deterioration and shape recovery. Pharmacotherapy remains the foundation of treatment, while psychotherapeutic and psychosocial interventions address difficulties in psychological functioning. This paper considers the possibilities and limitations of psychotherapeutic and psychosocial interventions in maintaining remission and improving quality of life, alongside psychological assessment and early intervention.

The psychodynamic framework highlights ego fragility, impaired affect regulation, and difficulties integrating the object world in understanding psychotic decompensation and relapse risk. Within this framework, psychosis may also be understood as a regressive defence against internal tensions exceeding the individual's capacity for symbolisation and emotional processing. The choice of interventions draws on assessment of personality organisation and the patient's capacity to tolerate affective strain. Psychological assessment integrates symptom evaluation with understanding personality organisation, preserved capacities, and changes in functioning, informing differential diagnosis and treatment planning. Early recognition and prompt treatment aim to shorten the duration of untreated psychosis. During the critical period, encompassing the first years after onset, treatment and family support aim to prevent further episodes and preserve social functioning. Therapeutic work involves helping patients regulate affect, alleviate distress, and gradually reconsider how they understand their own experiences and others' actions. As family relationships can provide support but also impose additional emotional strain, psychoeducation and family interventions aim to improve understanding of the illness, reduce criticism and emotional overinvolvement, and help patients and families recognise early warning signs and seek timely assistance. Combining these approaches with pharmacotherapy directs treatment towards sustained remission and recovery that respects the patient’s needs, autonomy, relationships and activities considered important for quality of life.

Keywords: psychosis, psychotherapy, psychological assessment, early intervention, relapse prevention

ДИГИТАЛНЕ ПЛАТФОРМЕ, САМОДИЈАГНОЗА И

МЕДИКАЛИЗАЦИЈА ЕМОЦИОНАЛНИХ РЕАКЦИЈА

Павле Николић[17]

Фармацеутски факултет, Универзитет „БИЈЕЉИНА“, Бијељина, Босна и Херцеговина

Дигиталне платформе почињу да заузимају примарно место у консултацијама повезаним са осећањима и реакцијама појединца на животне промене кроз које пролази, нарочито међу младима. Брз проток информација, константан приступ жељеном медијском садржају уз могућност изражавања сопственог мишљења на друштвеним мрежама само су неке од појава које су допринеле виртуелизацији свакодневног живота. Циљ рада је да се на основу прегледа литературе анализира како садржаји на друштвеним мрежама доприносе самодијагнози, медикализацији уобичајених емоционалних реакција и самомедикацији. Рад је заснован на наративном прегледу литературе у базама PubMed и Google Scholar, према кључним речима social media, self-diagnosis, medicalization, self-medication, toxic positivity и mental health. Укључени су радови на енглеском језику објављени од 2016. до 2025. године који емпиријски или теоријски разматрају ове односе. Систематски прегледи и студије пресека указују на повезаност интензивног и проблематичног коришћења друштвених мрежа са симптомима анксиозности и депресије, а краткотрајна апстиненција од мрежа праћена је ублажавањем ових симптома. Анализе садржаја на платформи *TikTok* показују да је већина популарних видео-снимака о поремећају пажње и хиперактивности обмањујућа. Шире схватање менталног поремећаја предвиђа самодијагнозу независно од стварног нивоа тегоба. Норма приказивања искључиво позитивних емоција и норме потискивања осећања су повезане са социјалним поређењем и депресивношћу. У погледу самомедикације, више од половине испитаника је користило лекове за мршављење без претходне консултације са лекаром, а већина их је навела снажан утицај друштвених мрежа. Корисници антидепресива савете о обустави терапије све чешће траже у онлајн групама. Саветовање фармацеута је повезано са бољом адхеренцом и већом свешћу о безбедности лекова. Литература указује да друштвене мреже могу допринети тумачењу туге и стреса као симптома поремећаја и самомедикацији без стручног савета, при чему фармацеут има важну превентивну улогу. Будући да се резултати претежно заснивају на студијама пресека, неопходно је спровести и додатна лонгитудинална истраживања.

Кључне речи: друштвене мреже, самодијагноза, медикализација емоција, самомедикација

[17] pavlenikolic2003@gmail.com

DIGITAL PLATFORMS, SELF-DIAGNOSIS, AND THE MEDICALIZATION OF EMOTIONAL RESPONSES

Pavle Nikolić

Faculty of Pharmacy, University "BIJELJINA" Bijeljina, Bosnia and Herzegovina

Digital platforms are beginning to occupy a primary place in consultations related to individuals' emotions and reactions to the life changes they experience, particularly among young people. The rapid flow of information, constant access to desired media content, and the opportunity to express personal opinions on social media are just some of the phenomena that have contributed to the virtualisation of everyday life. The aim of this paper is to analyse, based on a literature review, how social media content contributes to self-diagnosis, the medicalization of ordinary emotional reactions, and self-medication. The paper is based on a narrative literature review conducted using the PubMed and Google Scholar databases, with the following keywords: social media, self-diagnosis, medicalization, self-medication, toxic positivity, and mental health. Studies published in English between 2016 and 2025 that empirically or theoretically examined these relationships were included. Systematic reviews and cross-sectional studies indicate an association between intensive and problematic social media use and symptoms of anxiety and depression, while short-term abstinence from social media has been accompanied by a reduction in these symptoms. Content analyses of *TikTok* indicate that most popular videos about attention deficit hyperactivity disorder are misleading. A broader understanding of mental disorders predicts self-diagnosis independently of the actual level of distress. Norms promoting the display of exclusively positive emotions and the suppression of feelings are associated with social comparison and depression. Regarding self-medication, more than half of respondents had used weight-loss medications without prior consultation with a physician, and most reported a strong influence of social media. Users of antidepressants increasingly seek advice on discontinuing treatment in online groups. Pharmacist counselling is associated with better adherence and greater awareness of medication safety. The literature indicates that social media may contribute to interpreting sadness and stress as symptoms of disorders and to self-medication without professional advice, with pharmacists playing an important preventive role. Since the findings are predominantly based on cross-sectional studies, further longitudinal research is necessary.

Keywords: social media, self-diagnosis, medicalisation of emotions, self-medication

СТАВОВИ ЈАВНОСТИ ПРЕМА ВЕШТАЧКОЈ ИНТЕЛИГЕНЦИЈИ У ПСИХОЛОШКОЈ ПОДРШЦИ И ПСИХОТЕРАПИЈИ: ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

Катарина Јовановић,[18] Шехада Љајко
Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици, Филозофски факултет, Катедра за психологију

Све шира употреба вештачке интелигенције доводи до потребе за истраживањем њене примене у области менталног здравља, посебно када је реч о психолошкој подршци и психотерапији. Иако четботови могу да омогуће лакши приступ информацијама и разговору о личним проблемима, њихово прихватање зависи од поверења корисника, процене квалитета добијене подршке и забринутости у вези са приватношћу података. Циљ овог рада је да се прикажу досадашња истраживања ставова према примени вештачке интелигенције у психолошкој подршци и психотерапији. Посебна пажња посвећена је начинима коришћења, поверењу у системе, перципираној подршци, доживљају блискости са четботовима и етичким питањима. Прегледана истраживања указују на то да се вештачка интелигенција већ користи за добијање савета у вези са менталним здрављем. Као предности издвајају се доступност, приступачност и могућност разговора без страха од осуђивања, док забринутост изазивају тачност одговора, заштита података и ограничења ових система. Поједина истраживања указују и на могућност развијања осећаја повезаности са четботовима, али такав доживљај не треба поистовећивати са терапијским односом са психотерапеутом. Научни допринос рада огледа се у обједињавању досадашњих сазнања и указивању на питања која захтевају даља истраживања. Практични значај огледа се у могућности примене ових сазнања приликом процене потенцијалних користи и ризика употребе вештачке интелигенције, информисања корисника и развијања смерница за њену одговорну примену у области менталног здравља. Закључује се да вештачка интелигенција може представљати допунски извор психолошке подршке, али не и потпуну замену за стручну помоћ.

Кључне речи: вештачка интелигенција, психолошка подршка, психотерапија, поверење, етичке дилеме

[18] katarinajovanovic898@gmail.com

PUBLIC ATTITUDES TOWARD ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PSYCHOLOGICAL SUPPORT AND PSYCHOTERAPHY: A LITERATURE REVIEW

Katarina Jovanović, Šehada Ljajko
University of Priština-Kosovska Mitrovica, Faculty of Philosophy, Department of Psychology

The growing use of artificial intelligence has increased the need to investigate its application in mental health, particularly in psychological support and psychotherapy. Although chatbots can facilitate access to information and provide opportunities to discuss personal problems, their acceptance depends on users' trust, their perceptions of the quality of the support provided, and their concerns about data privacy. This paper aims to review existing research on attitudes toward the use of artificial intelligence in psychological support and psychotherapy. Particular attention is paid to patterns of use, trust in AI systems, perceived support, feelings of closeness to chatbots, and ethical issues. The reviewed studies indicate that artificial intelligence is already being used to obtain mental health advice. Its main advantages include accessibility, affordability, and the opportunity to discuss personal concerns without fear of judgment, while concerns relate to response accuracy, data protection, and the limitations of these systems. Some studies also suggest that users may develop a sense of connection with chatbots, although this experience should not be equated with the therapeutic relationship between a client and a psychotherapist. The scientific contribution of this paper lies in synthesizing existing knowledge and identifying issues that require further investigation. Its practical value lies in the potential application of these findings when assessing the benefits and risks of AI use, informing users, and developing guidelines for its responsible application in mental health. It is concluded that artificial intelligence may serve as a supplementary source of psychological support, but not as a complete substitute for professional help.

Keywords: artificial intelligence, psychological support, psychotherapy, trust, ethical dilemmas

УЛОГА ДЕМОГРАФСКИХ ВАРИЈАБЛИ И ОСОБИНА ЛИЧНОСТИ У ПРЕДИКЦИЈИ РИЗИЧНОГ ПОНАШАЊА

Симона Јакшић[19], Емилија Драгаш
Психолошко саветовалиште за студенте при Студентском културном центру у Нишу

Циљ овог истраживања био је испитати улогу демографских варијабли (пола и старости) и особина личности у предикцији пет различитих врста ризичног понашања: ризичне вожње, ризичних финансијских инвестиција, ризичног здравственог понашања, употребе психоактивних супстанци и бављења екстремним спортовима. Особине личности су мерене коришћењем HEXACO-60 упитника базичних димензија личности (Ashton & Lee, 2009). Ризично понашање је мерено коришћењем „Упитника за процену ризичних понашања“ (Смедеревац и сар., 2009). Истраживање је спроведено на узорку од 181 испитаника, од којих је 56.3% женског пола, а 42.6% мушког пола, узраста од 18 до 70 година (AS = 34.39, SD = 13.32). Како би се тестирале хипотезе нашег истраживања, спроведено је пет хијерархијских регресионих анализа. У првом кораку унети су пол и старост, док су у другом кораку додате димензије личности (Поштење, Емоционалност, Екстраверзија, Пријатност, Савесност и Отвореност ка искуству). Резултати показују да предикторски модели објашњавају између 10.9% и 26.7% варијансе ризичног понашања. Ризичну вожњу (R^2 = .147, F(8, 172) = 3.712, p < .001) значајно предвиђају мушки пол и нижа пријатност. Финансијски ризик (R^2 = .198, F(8, 172) = 5.298, p < .001) предвиђају старије доба, нижа пријатност и ниже поштење. За здравствени ризик (R^2 = .109, F(8, 172) = 2.623, p = .010) једини значајан предиктор био је женски пол, док димензије личности нису остариле значајно објашњење варијансе. Употребу психоактивних супстанци (R^2 = .267, F(8, 172) = 7.826, p < .001) предвиђају млађе доба, виша отвореност и нижа савесност, док екстремне спортове (R^2 = .208, F(8, 172) = 5.634, p < .001) предвиђају млађе доба, нижа емоционалност и виша екстраверзија. Разлике међу половима у употреби супстанци и екстремним спортовима изгубиле су значајност након контроле особина личности. Добијени подаци указују на то да се предиктори ризичног понашања разликују у зависности од врсте ризичног понашања и истичу значај личности у његовом објашњењу.

Кључне речи: HEXACO модел личности, ризично понашање, полне разлике, старост, хијерархијска регресија.

[19] s.jaksic-18829@filfak.ni.ac.rs

THE ROLE OF DEMOGRAPHIC VARIABLES AND HEXACO PERSONALITY DIMENSIONS IN PREDICTING FIVE DIFFERENT DOMAINS OF RISK-TASKING BEHAVIOR

Simona Jakšić, Emilija Dragaš
Psychological counselling for students within Students' Cultural Center Niš

The aim of this study was to examine the role of demographic variables (gender and age) and personality traits in predicting five different types of risk-taking behavior: risky driving, risky financial investments, risky health behavior, psychoactive substance use, and participation in extreme sports. Personality traits were measured using the HEXACO-60 inventory of basic personality dimensions (Ashton & Lee, 2009). Risk-taking behavior was measured using the "Risk Behavior Assessment Questionnaire" (Smederevac et al., 2009). The study was conducted on a sample of 181 participants, of whom 56.3% were female and 42.6% were male, aged from 18 to 70 years (M = 34.39, SD = 13.32). To test the hypotheses of our study, five hierarchical regression analyses were conducted. In the first step, gender and age were entered, and in the second step, the personality dimensions were added (Honesty-Humility, Emotionality, Extraversion, Agreeableness, Conscientiousness, and Openness to Experience). The results show that the predictor models explain between 10.9% and 26.7% of the variance in risk-taking behavior. Risky driving (R^2 = .147, F(8, 172) = 3.712, p < .001) was significantly predicted by male gender and lower agreeableness. Financial risk (R^2 = .198, F(8, 172) = 5.298, p < .001) was predicted by older age, lower agreeableness, and lower honesty-humility. For health risk (R^2 = .109, F(8, 172) = 2.623, p = .010), the only significant predictor was female gender, while the personality dimensions did not significantly add to the explained variance. Psychoactive substance use (R^2 = .267, F(8, 172) = 7.826, p < .001) was predicted by younger age, higher openness, and lower conscientiousness, while extreme sports (R^2 = .208, F(8, 172) = 5.634, p < .001) were predicted by younger age, lower emotionality, and higher extraversion. Gender differences in substance use and extreme sports lost significance after controlling for personality traits. The findings indicate that the predictors of risk-taking behavior differ depending on the type of risk-taking behavior and highlight the importance of personality in explaining it.

Keywords: HEXACO personality model, risk-taking behavior, sex differences, age, hierarchical regression

ЗАЈЕДНИЧКО ВРЕМЕ И ПОДРШКА БРАЧНИХ ПАРТНЕРА КАО ЕЛЕМЕНТИ СТАБИЛНОСТИ ПОРОДИЦЕ У ДИГИТАЛНОМ ДОБУ

Милица Контић[20]

Државни универзитет у Новом Пазару

Породица се данас посматра кроз призму комплексних и динамичних односа који се суочавају са изазовима савременог доба. У време експанзије дигиталне технологије, паметних уређаја и друштвених мрежа, квалитетно провођење заједничког времена брачних партнера постаје темељ породичне стабилности. Узајамна посвећеност, међусобна подршка и неговање блискости у партнерској сфери не остају изоловани унутар дијаде, већ представљају кључни корак који обликује породичне границе, комуникацију и емоционалну атмосферу у технолошки засићеном свакодневном животу. Циљ овог прегледног рада јесте теоријска анализа сазнања о начинима на које заједничко време емотивних партнера може деловати на функционалност и општу добробит породичне заједнице у окружењу којим доминира технологија. У раду се анализира како квалитет ове интеракције, посвећено време и партнерска подршка стабилизују родитељске улоге и доприносе очувању равнотеже у породици изложеној дигиталним стресорима. Када партнерска дијада функционише кроз здраву повезаност и свесну присутност, успешније се поставља баланс између виртуелног и стварног света. Стабилан однос партнера ослобађа родитељске ресурсе за подржавајуће и доследније васпитне стилове упркос технолошким дистракцијама. Тиме се ефикасно минимизира ризик да виртуелни свет преузме улогу примарног васпитног фактора у развоју деце. Практична импликација рада јесте у могућности примене ових сазнања у оквиру брачне и партнерске психотерапије, као и кроз саветодавни рад усмерен на освешћивање и креирање заједничких зона без екрана унутар партнерског односа. Рад нуди јасне смернице за терапијске и превентивне програме који кроз јачање партнерске осовине и узајамне подршке доприносе очувању стабилности и добробити породице.

Кључне речи: партнери, породица, дигиталне технологије

[20] mkontic@np.ac.rs

SPENDING TIME TOGETHER AND SUPPORT OF MARITAL PARTNERS AS ELEMENTS OF FAMILY STABILITY IN THE DIGITAL AGE

Milica Kontić

State University of Novi Pazar

Today, the family is viewed through the lens of complex and dynamic relationships that face the challenges of the modern era. In the time of digital technology expansion, smart devices, and social media, spending quality time together as a couple is becoming the foundation of family stability. Mutual commitment, support, and nurturing closeness in the partnership realm are not confined to the couple alone but represent a key step that shapes family boundaries, communication, and the emotional atmosphere in a technology-saturated daily life. The aim of this review paper is a theoretical analysis of knowledge about how shared time between emotional partners can affect the functionality and overall well-being of the family unit in a technology-driven environment. The paper examines how the quality of this interaction, dedicated time, and partner support stabilize parental roles and contribute to maintaining balance in a family exposed to digital stressors. When a partner dyad operates through healthy connection and mindful presence, it's easier to find a balance between the virtual and real world. A stable partner relationship frees up parental resources for supportive and more consistent parenting styles despite technological distractions. This effectively minimizes the risk of the virtual world taking over as the primary parenting influence in children's development. The practical implication of this work lies in the possibility of applying these insights within marriage and couples therapy, as well as through counseling that focuses on raising awareness and creating shared screen-free zones in the relationship. The work offers clear guidelines for therapeutic and preventive programs that, by strengthening the partner axis and mutual support, contribute to maintaining family stability and well-being.

Keywords: partners, family, digital technologies

ОДРАСТАЊЕ У СВЕТУ ДИГИТАЛНИХ ИЗАЗОВА: ПРЕИСПИТИВАЊЕ ВАСПИТНЕ УЛОГЕ РОДИТЕЉА

Драгиша Вучинић[21]

Универзитет у Приштини, са привременим седиштем у Косовској Митровици, Филозофски факултет, Катедра за педагогију

Опште је прихваћено становиште да дигиталне технологије данас представљају неизоставан део свакодневице деце и младих, утичући на начине њихове комуникације, учења, успостављања вршњачких односа, као и на обликовање слике о себи и другима. Такве промене мењају и контекст одрастања, чиме пред родитеље постављају нове васпитне захтеве. Циљ овог рада јесте да се, на основу анализе релевантне научне литературе и резултата емпиријских истраживања, сагледају промене у родитељској васпитној улози условљене савременим контекстом одрастања детета. У раду се разматрају различита теоријска схватања родитељског ауторитета и начини одговарања на изазове дигиталног света, уз осврт на могућности и ограничења различитих облика родитељског посредовања. Анализа показује да се васпитна улога родитеља у дигиталном добу не може свести на контролу времена проведеног уз дигиталне уређаје. Не може се свести ни на настојање да се дете заштити од свих потенцијалних ризика. Делотворније васпитно деловање подразумева постепено померање тежишта са спољашње контроле ка развоју капацитета детета за саморегулацију, критичко процењивање садржаја и одговорно доношење одлука. Дигитално одрастање зато не доводи у питање потребу за родитељским ауторитетом, већ подстиче његово преиспитивање. Реч је о померању од ауторитета заснованог првенствено на контроли ка ауторитету који кроз отворени дијалог и промишљено постављање граница подржава развој аутономије детета.

Кључне речи: родитељска васпитна улога; дигитално одрастање; родитељско посредовање; аутономија детета

[21] dragisa.vucinic@pr.ac.rs

GROWING UP IN A WORLD OF DIGITAL CHALLENGES: RETHINKING THE EDUCATIONAL ROLE OF PARENTS

Dragiša Vučinić

University of Priština Kosovska Mitrovica, Faculty of Philosophy, Department of Pedagogy

It is widely acknowledged that digital technologies have become an integral part of the everyday lives of children and young people, shaping the ways in which they communicate and learn, establish peer relationships, and develop perceptions of themselves and others. These changes are also transforming the context in which children grow up, thereby placing new educational demands on parents. The aim of this paper is to examine changes in the educational role of parents shaped by the contemporary context of children's development, based on an analysis of relevant scholarly literature and findings from empirical research. The paper considers different theoretical perspectives on parental authority and ways of responding to the challenges of the digital world, with particular attention to the possibilities and limitations of different forms of parental mediation. The analysis shows that the educational role of parents in the digital age cannot be reduced to controlling the amount of time children spend using digital devices. Nor can it be limited to protecting children from all potential risks. More effective educational practice requires a gradual shift from external control towards fostering children's capacities for self-regulation, critical evaluation of content, and responsible decision-making. Growing up in a digital environment therefore does not undermine the need for parental authority; rather, it calls for its reconsideration. This entails a shift from authority based primarily on control towards an approach that, through open dialogue and thoughtful boundary-setting, supports the development of children's autonomy.

Keywords: parental educational role; digital childhood; parental mediation; child autonomy.

РАЗВОЈНО-ПЕДАГОШКИ АСПЕКТИ САВРЕМЕНОГ РОДИТЕЉСТВА УЗ АИ

Далила Прељевић[22], Денис Демировић

Државни универзитет у Новом Пазару

Учестала интеграција система вештачке интелигенције (АИ) у породично окружење из корена трансформише свакодневну васпитну праксу и родитељско деловање. Прегледни рад систематизује савремена емпиријска и теоријска сазнања о развојно-педагошким димензијама родитељства у дигиталном добу, са посебним фокусом на интеракцију деце раног и основношколског узраста са алатима вештачке интелигенције, такозваним паметним асистентима и едукативним роботима. У литератури се истиче изразито амбивалентна природа савремених АИ технологија. Са једне стране, алати засновани на АИ пружају персонализовано учење, подстичу језички развој и помажу у осмишљавању креативних активности. Истовремено, родитељи користе АИ системе као практичну подршку за превазилажење родитељског умора и делегирање репетитивних образовних задатака. На супротном крају, прекомерно ослањање на АИ носи ризике од пасивизације дечјег мишљења, угрожавања приватности и слабљења директне емоционалне интеракције између родитеља и деце. Посебан педагошки изазов представља потенцијално смањење „продуктивног напора" (productive struggle) код решавања проблема услед безграничног стрпљења машина, чиме се може успорити развој психолошке резилијентности. Предвиђа се заокрет са чисто рестриктивних модела родитељске медијације ка активној медијацији и заједничком ангажовању (joint engagement). Развој критичке АИ писмености родитеља постаје кључни предиктор њихове васпитне самоефикасности и способности да дете воде кроз етичке аспекте технологије у оквирима савременог родитељства. Овакав приступ подразумева континуирано преиспитивање породичних вредности, успостављање јасних правила употребе и неговање отвореног дијалога, како би технолошке могућности биле у служби целовитог развоја детета и очувања подстицајне породичне атмосфере. Системски преглед одговара на питање како се родитељи могу суочити са изазовима пасивизације и развијати отпор према технолошким замкама, те укључује примере образовних програма, који подржавају АИ писменост. Преглед додатно уочава разлике између стварне интеракције деце и АИ алата као значајног сегмента у одрастању.

Кључне речи: вештачка интелигенција; родитељска медијација; критичка АИ писменост

[22] dpreljevic@np.ac.rs

DEVELOPMENTAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF CONTEMPORARY PARENTING IN THE CONTEXT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Dalila Preljević, Denis Demirović

State University of Novi Pazar

The increasing integration of artificial intelligence (AI) systems into the family environment is fundamentally transforming everyday educational practices and parenting. This review paper systematizes contemporary empirical and theoretical knowledge on the developmental and pedagogical dimensions of parenting in the digital age, with particular emphasis on the interaction of early childhood and primary school-aged children with artificial intelligence tools, so-called smart assistants, and educational robots. The literature highlights the markedly ambivalent nature of contemporary AI technologies. On the one hand, AI-based tools enable personalized learning, foster language development, and support the design of creative activities. At the same time, parents use AI systems as practical support in coping with parental fatigue and delegating repetitive educational tasks. Conversely, excessive reliance on AI entails the risks of fostering passive thinking in children, compromising privacy, and weakening direct emotional interaction between parents and children. A particular pedagogical challenge is the potential reduction of "productive struggle" in problem-solving due to the limitless patience of machines, which may hinder the development of psychological resilience. A shift is anticipated from purely restrictive models of parental mediation toward active mediation and joint engagement. The development of parents' critical AI literacy is becoming a key predictor of their parenting self-efficacy and their ability to guide children through the ethical dimensions of technology within contemporary parenting. Such an approach entails the continuous reconsideration of family values, the establishment of clear rules for use, and the cultivation of open dialogue, so that technological opportunities may serve the child's holistic development and preserve a supportive family environment. The systematic review addresses the question of how parents can cope with the challenges associated with passivity and develop resilience to technological pitfalls. It also includes examples of educational programmes that support AI literacy. Furthermore, the review identifies differences in children's actual interactions with AI tools, highlighting these interactions as a significant aspect of children's development and growing up.

Key words: *artificial intelligence; parental mediation; critical AI literacy*

РАДНО И И РОДИТЕЉСКО САГОРЕВАЊЕ: УЛОГА КОНФЛИКТА ПОСЛА И ПОРОДИЦЕ И ОБОГАЋИВАЊЕ ОДНОСА ПОСЛА И ПОРОДИЦЕ

Татјана Ђукић[23], Биљана Јаредић

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,

Филозофски факултет, Катедра за психологију

Савремено радно окружење, обележено дигитализацијом и све већом флексибилношћу рада, додатно замагљује границе између посла и породичног живота. За запослене родитеље захтеви радне и родитељске улоге преплићу се у свакодневном животу, што отвара питање повезаности сагоревања у ова два животна подручја. Циљ овог рада је систематизација досадашњих сазнања о повезаности радног и родитељског сагоревања, са посебним освртом на улогу конфликта посла и породице и обогаћивања односа посла и породице. Рад је конципиран као наративни преглед литературе са структурисаном претрагом путем Google Scholar-а и база PubMed и APA PsycInfo. У преглед је укључено 27 радова, од којих је 16 коришћено за постављање теоријског и концептуалног оквира, а 11 је укључено у емпиријску анализу. Радно сагоревање разматрано је у оквиру модела радних захтева и ресурса (JD–R), а родитељско сагоревање у оквиру модела равнотеже ризика и ресурса (BR^2). Анализирани налази показују да радно и родитељско сагоревање представљају различите, али међусобно повезане конструкте. Постојећи лонгитудинални налази у складу су са процесом преливања из родитељског у радно подручје, док налази једног истраживања запослених парова указују и на преношење између партнера. Конфликт посла и породице издваја се као један од могућих механизама повезаности два облика сагоревања, а његова посредничка улога непосредно је испитивана и потврђена у једном истраживању. За обогаћивање постоје налази о повезаности са родитељским сагоревањем, али његова улога у повезаности два облика сагоревања још није непосредно испитивана. Будућа истраживања требало би усмерити на испитивање механизама који повезују радно и родитељско сагоревање, као и услова под којима је њихова повезаност јача или слабија. Практичне импликације односе се на развој мера подршке запосленим родитељима на нивоу породице, организација и јавних политика.

Кључне речи: радно сагоревање, родитељско сагоревање, конфликт и обогаћивање односа посла и породице, преливање, преношење

[23] tanjus82@yahoo.com

JOB BURNOUT AND PARENTAL BURNOUT: THE ROLE OF WORK-FAMILY CONFLICT AND WORK-FAMILY ENRICHMENT

Tatjana Đukić, Biljana Jaredić

University of Priština in Kosovska Mitrovica, Faculty of Philosophy, Department of Psychology

The contemporary work environment, characterized by digitalization and increasing work flexibility, further blurs the boundaries between work and family life. For working parents, the demands of work and parenting roles overlap in everyday life, raising the question of how burnout in these two areas of life is related. This paper aims to systematize knowledge on the relationship between job and parental burnout, with particular attention to the role of work–family conflict and work–family enrichment. This narrative literature review used a structured search of Google Scholar and the PubMed and APA PsycInfo databases. A total of 27 papers were included in the review, of which 16 were used to establish the theoretical and conceptual framework and 11 were included in the empirical analysis. Job burnout was considered within the Job Demands–Resources (JD–R) model, whereas parental burnout was considered within the Balance between Risks and Resources (BR^2) model. The reviewed findings indicate that job burnout and parental burnout are distinct but related constructs. The available longitudinal findings are consistent with spillover from the parental to the work domain, while findings from one study of working couples are also consistent with crossover between partners. Work–family conflict emerges as one possible mechanism linking the two forms of burnout, and its mediating role was directly examined and confirmed in one study. Evidence also indicates an association between work–family enrichment and parental burnout, but the role of enrichment in the relationship between the two forms of burnout has not yet been directly examined. Future research should focus primarily on examining the mechanisms linking job and parental burnout, as well as the conditions under which their relationship may be stronger or weaker. Practical implications include the development of support measures for working parents at the family, organizational, and public policy levels.

Keywords: job burnout, parental burnout, work–family conflict and work-family enrichment, spillover, crossover

ДИГИТАЛНО ДЕТИЊСТВО: МОГУЋНОСТИ И ИЗАЗОВИ ЗА ЦЕЛОВИТ РАЗВОЈ ДЕТЕТА

Џема Шеховић[24], Далила Прељевић, Денис Демировић

Државни универзитет у Новом Пазару

Дигиталне технологије постале су саставни део свакодневног живота савремене деце, утичући на начине њиховог учења, комуникације, игре и истраживања света који их окружује. Овај прегледни рад има за циљ да сагледа могућности и изазове дигиталног детињства из перспективе целовитог развоја детета, са посебним освртом на предшколски узраст. Полази се од схватања да дигиталне технологије саме по себи нису ни позитивне ни негативне, већ да њихов развојни потенцијал зависи од садржаја, начина, контекста и сврхе употребе, као и од улоге одраслих у дигиталном окружењу детета. У литератури се указује на могућности примене дигиталних алата у подстицању дечје радозналости, истраживања, креативности, комуникације и стицања нових знања. Дигитално окружење може проширити дететова искуства и омогућити приступ садржајима који нису непосредно доступни. Истовремено, прекомерна и неодговарајућа употреба дигиталних уређаја може довести до смањења физичке активности, потискивања слободне игре и непосредне комуникације, као и до изложености неприкладним садржајима и ризицима по приватност и безбедност детета. Посебан значај има улога родитеља и васпитача у успостављању равнотеже између дигиталних и непосредних искустава. Активна медијација одраслих, заједничко коришћење дигиталних садржаја и развијање дигиталне и медијске писмености могу допринети безбеднијем и смисленијем коришћењу технологије. Целовит развој детета захтева окружење у којем дигитална технологија не замењује игру, кретање, истраживање, социјалне односе и боравак у непосредном окружењу, већ их допуњује и подржава.

Кључне речи: дигитално детињство; дигиталне технологије; целовит развој детета; дигитална писменост; предшколско васпитање

[24] sehovicdzema1@gmail.com

DIGITAL CHILDHOOD: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES FOR THE HOLISTIC DEVELOPMENT OF THE CHILD

Džema Šehović, Dalila Preljević, Denis Demirović

State University of Novi Pazar

Digital technologies have become an integral part of contemporary children's everyday lives, influencing the ways in which they learn, communicate, play, and explore the world around them. This review paper aims to examine the opportunities and challenges of digital childhood from the perspective of the child's holistic development, with particular emphasis on the preschool period. It is based on the understanding that digital technologies are neither inherently positive nor negative, but that their developmental potential depends on the content, manner, context, and purpose of their use, as well as on the role of adults in the child's digital environment. The literature highlights the potential of digital tools to support children's curiosity, exploration, creativity, communication, and acquisition of new knowledge. The digital environment can expand children's experiences and provide access to content that is not directly available to them. At the same time, excessive and inappropriate use of digital devices may contribute to reduced physical activity, displacement of free play and face-to-face communication, as well as exposure to inappropriate content and risks related to children's privacy and safety. The role of parents and preschool teachers is particularly important in establishing a balance between digital and direct experiences. Active adult mediation, joint engagement with digital content, and the development of digital and media literacy can contribute to safer and more meaningful technology use. The holistic development of the child requires an environment in which digital technology does not replace play, movement, exploration, social relationships, and direct experiences, but rather complements and supports them.

Keywords: digital childhood; digital technologies; holistic child development; digital literacy; preschool education

КО САМ ЈА ОНЛАЈН? КОНСТРУКЦИЈА И ФРАГМЕНТАЦИЈА ИДЕНТИТЕТА У ДИГИТАЛНОМ ОКРУЖЕЊУ

Александра Ђурић[25], Марија Ивановић, Кристина Губић

Univerzitet "Bijeljina", Fakultet za psihologiju, Bijeljina, Bosna i Hercegovina

Ко смо када нас други не посматрају, а ко постајемо када знамо да нас посматрају? У дигиталном окружењу, питање идентитета добија нову димензију: појединац не само да представља себе, већ континуирано бира, обликује и прилагођава начине на које ће бити виђен. Друштвене мреже и друге дигиталне платформе омогућавају селективну самопрезентацију, управљање утисцима и истовремено постојање различитих идентитетских репрезентација, чиме се отвара питање односа између онога што јесмо, онога што показујемо и онога што други о нама препознају. Циљ овог теоријског рада јесте разматрање процеса конструкције и потенцијалне фрагментације идентитета у дигиталном окружењу, уз посебан осврт на самопрезентацију, управљање утисцима, социјално поређење и повратне информације дигиталног социјалног окружења. Идентитет се притом посматра као динамичан, вишедимензионалан и контекстуално условљен феномен, док се дигитални простор разуме као активни контекст његовог обликовања, а не само као место његовог приказивања. Теоријска анализа указује да различитост између „online" и „offline" идентитетских израза сама по себи не подразумева психолошку дисфункционалност, већ може представљати израз идентитетске флексибилности и прилагођавања различитим социјалним контекстима. Међутим, изражена дискрепанца и тешкоће у интеграцији различитих аспеката себе могу довести до осећаја унутрашње неусклађености и нарушавања континуитета идентитета. Рад указује на потребу за даљим истраживањем начина на који дигитално окружење мења искуство себе, као и за развојем психолошких и едукативних приступа који подржавају аутентичну, кохерентну и функционалну конструкцију идентитета у дигиталном добу.

Кључне речи: дигитални идентитет; конструкција идентитета; самопрезентација; фрагментација идентитета; социјално поређење

[25] aleksandra.djuric030@gmail.com

WHO AM I ONLINE? IDENTITY CONSTRUCTION AND FRAGMENTATION IN THE DIGITAL ENVIRONMENT

Aleksandra Đurić, Marija Ivanović, Kristina Gubić

University of Bijeljina, Faculty of Psychology, Bijeljina, Bosnia and Herzegovina

Who are we when no one is watching, and who do we become when we know we are being watched? In the digital environment, the question of identity takes on a new dimension: individuals not only represent themselves but continuously choose, shape, and adapt the ways in which they are perceived. Social media and other digital platforms enable selective self-presentation, impression management, and the simultaneous existence of different identity representations, raising questions about the relationship between who we are, what we present, and what others recognize in us. The aim of this theoretical paper is to examine the processes of identity construction and potential fragmentation in the digital environment, with particular attention to self-presentation, impression management, social comparison, and feedback from the digital social environment. Identity is conceptualized as a dynamic, multidimensional, and context-dependent phenomenon, while the digital space is understood as an active context in which identity is shaped, rather than merely a space in which it is displayed. Theoretical analysis indicates that differences between online and offline expressions of identity do not, in themselves, imply psychological dysfunction, but may represent an expression of identity flexibility and adaptation to different social contexts. However, pronounced discrepancies and difficulties in integrating different aspects of the self may lead to a sense of internal incongruence and disruption of identity continuity. The paper highlights the need for further research into the ways in which the digital environment transforms the experience of self, as well as for the development of psychological and educational approaches that support authentic, coherent, and functional identity construction in the digital age.

Keywords: digital identity; identity construction; self-presentation; identity fragmentation; social comparison

ПАРАДОКС ДИГИТАЛНЕ ПОВЕЗАНОСТИ: ВИШЕ КОНТАКАТА, МАЊЕ БЛИСКОСТИ?

Марина Костић[26]

Топличка академија струковних студија Прокупље, Србија

Дигитална повезаност одређује архитектуру савременог социјалног живота, али истовремена доступност другима не подразумева и већу психолошку повезаност. Парадокс настаје на месту где се технолошка могућност сталног контакта сусреће са људском потребом за односом који пружа емоционалну сигурност, узајамност, разумевање и осећај припадања. Број дигиталних контаката, учесталост порука и интензитет дигиталне активности представљају површинске показатеље социјалне укључености. Психолошка вредност односа зависи од квалитета дигиталне интеракције и њеног значења за појединца, а не само од њене учесталости. Савремени налази указују да учесталост односно интензитет коришћења друштвених мрежа не показује конзистентну повезаност са усамљеношћу, док се израженија повезаност са усамљеношћу уочава пре свега код проблематичних образаца коришћења, обележених тешкоћама у регулисању употребе и њеним ометањем свакодневног психосоцијалног функционисања. Важно је разликовати активну дигиталну интеракцију, која подразумева непосредну комуникацију и одржавање социјалних односа, од пасивне изложености садржајима других корисника, која не подразумева директну интеракцију. Прва може допринети остваривању и одржавању социјалне подршке, док пасивно праћење других у појединим истраживањима повезано је са израженијим осећајем усамљености и слабијим субјективним доживљајем социјалне повезаности. Овакви налази доводе у питање претпоставку о једнозначном односу између дигиталне комуникације и емоционалне блискости. Психолошки значај дигиталне комуникације зависи од њене функције у животу појединца, карактеристика односа који се њоме одржавају, претходног нивоа социјалне повезаности и начина на који особа доживљава учешће у дигиталном простору. Важно је разликовати објективну социјалну доступност од субјективног осећаја социјалне повезаности: човек може имати развијену мрежу дигиталних контаката, а ипак доживљавати емоционалну изолованост. Истовремено,

[26] markost79.mk@gmail.com

дигитални простор може представљати значајан ресурс за очување блиских односа, посебно када су непосредни сусрети отежани или онемогућени. Дакле, није питање да ли дигитална повезаност зближава људе, већ под којим условима она доприноси остваривању психолошки релевантног односа, а под којим остаје само доступност без стварне блискости. У разлици између контакта и односа крије се једно од важних психолошких питања дигиталног окружења.

Кључне речи: дигитална повезаност; међуљудски односи; емоционална блискост; усамљеност; друштвене мреже

THE PARADOX OF DIGITAL CONNECTEDNESS: MORE CONTACTS, LESS CLOSENESS?

Marina Kostić

Toplica Academy of Applied Studies Prokuplje, Serbia

Digital connectedness increasingly shapes the architecture of contemporary social life; however, being continuously available to others does not necessarily imply greater psychological connectedness. The paradox emerges at the point where the technological possibility of constant contact intersects with the human need for relationships that provide emotional security, reciprocity, understanding, and a sense of belonging. The number of digital contacts, frequency of messages, and intensity of digital activity represent only surface-level indicators of social engagement. The psychological value of relationships depends on the quality of digital interaction and its significance for the individual, rather than solely on its frequency. Contemporary findings indicate that the frequency or intensity of social media use does not show a consistent association with loneliness, whereas a stronger association with loneliness is observed primarily in problematic patterns of use, characterized by difficulties in regulating use and its interference with everyday psychosocial functioning. It is important to distinguish active digital interaction, which involves direct communication and the maintenance of social relationships, from passive exposure to content posted by other users, which does not involve direct interaction. The former may contribute to establishing and maintaining social support, whereas passive monitoring of others has, in some studies, been associated with a more pronounced sense of loneliness and a weaker subjective sense of social connectedness. These findings challenge the assumption of a unidirectional relationship between digital communication and emotional closeness. The psychological significance of digital communication depends on the function it serves in an individual's life, the characteristics of the relationships maintained through it, the individual's pre-existing level of social connectedness, and the way in which the person experiences their participation in the digital environment. It is important to distinguish objective social availability from the subjective sense of social connectedness: an individual may have an extensive network of digital contacts and nevertheless experience emotional isolation. At the same time, the digital environment may represent an important resource for maintaining close relationships, particularly when face-to-face encounters are difficult or impossible. Thus, the question is not whether digital connectedness brings people

closer, but under what conditions it contributes to the formation of a psychologically meaningful relationship and under what conditions it remains mere availability without genuine closeness. The distinction between contact and relationship constitutes an important psychological question within the contemporary digital environment.

Keywords: digital connectedness; interpersonal relationships; emotional closeness; loneliness; social media

ДИГИТАЛНО ОКРУЖЕЊЕ КАО ПОДРШКА РАЗВОЈУ ИСТРАЖИВАЧКОГ ОДНОСА ПРЕМА ПРИРОДНОМ И ДРУШТВЕНОМ ОКРУЖЕЊУ

Ена М. Бишевац[27]

Државни универзитет у Новом Пазару

Дигиталне технологије данас су део свакодневног живота деце и све више проналазе своје место у вртићу и школи. Њихова примена пружа деци могућност да на занимљив и њима близак начин истражују природу, друштво и свет који их окружује. Циљ рада је да се прикаже на који начин дигитално окружење може допринети развоју истраживачког односа деце према природи, људима и појавама из њиховог непосредног окружења, уз уважавање узраста, интересовања и развојних потреба детета. У предшколском и школском контексту дигитални алати могу се користити као подршка различитим истраживачким активностима. Деца могу фотографисати промене у природи, посматрати биљке и животиње, пратити временске прилике, истраживати своје место и његову околину, прикупљати информације и заједно представљати оно што су сазнала. У настави Природе и друштва овакве активности могу бити повезане са садржајима који се односе на природу, друштво, животну средину и свакодневни живот ученика. На овај начин дигитална технологија није циљ сама по себи, већ средство које подстиче радозналост, мотивацију, самосталност, разговор и заједничко истраживање. Истовремено, важно је да дигитално искуство не замени непосредан контакт са природом, људима и стварним окружењем, већ да га допуни и учини садржајнијим.

Због тога је потребно дигиталне алате користити промишљено, у складу са узрастом и потребама деце, како би дигитално окружење представљало подршку њиховом истраживању, учењу и развоју позитивног односа према свету који их окружује.

Кључне речи: Дигитално окружење, истраживачко учење, природно и друштвено окружење.

[27] enabisevac@np.ac.rs

DIGITAL ENVIRONMENT AS SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF AN EXPLORATORY ATTITUDE TOWARDS THE NATURAL AND SOCIAL ENVIRONMENT

Ena M. Biševac

State University of Novi Pazar

Digital technologies are increasingly becoming a part of children's everyday lives and are finding their place in both preschool and school settings. Their use provides children with opportunities to explore nature, society, and the world around them in an engaging and meaningful way that is close to their everyday experiences. The aim of this paper is to present how the digital environment can contribute to the development of children's exploratory attitude towards nature, people, and phenomena in their immediate surroundings, while taking into account their age, interests, and developmental needs.

In preschool and school contexts, digital tools can be used to support a variety of exploratory activities. Children can photograph changes in nature, observe plants and animals, monitor weather conditions, explore their local community and surroundings, collect information, and present their findings together. In the teaching of the subject Nature and Society, such activities can be connected with content related to nature, society, the environment, and students' everyday lives. In this way, digital technology is not an end in itself, but a means of encouraging curiosity, motivation, independence, communication, and collaborative exploration. At the same time, it is important that digital experiences do not replace direct contact with nature, people, and the real-world environment, but rather complement and enrich such experiences. Therefore, digital tools should be used thoughtfully and in accordance with children's age and needs, so that the digital environment can support their exploration, learning, and development of a positive relationship with the world around them.

Keywords: Digital environment, exploratory learning, natural and social environment

ПСИХОЛОШКО-ГЕОГРАФСКО ПРОУЧАВАЊЕ ЕКОЛОШКЕ СВИЈЕСТИ И ПРОЕКОЛОШКОГ ПОНАШАЊА УЧЕНИКА КРОЗ ИСКУСТВЕНО УЧЕЊЕ

Бојан Цилит[28], Соња Војводић

Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Департман за психологију

ЈУ Основна школа „Србија“, Пале

Еколошка свест и проеколошко понашање представљају важне предуслове за развој одговорног односа према животној средини. Циљ рада је испитивање разлика у еколошком знању, еколошким ставовима и проеколошком понашању ученика виших разреда основне школе у односу на њихово учешће у теренској настави и еколошким активностима, као и утврђивање повезаности еколошке свести и проеколошког понашања. Истраживање је спроведено анкетирањем 120 ученика, применом психолошко-географског приступа. Упитник је садржао општи део за све испитанике и додатни део о учешћу у теренској настави и еколошким активностима, који су попуњавали ученици са таквим искуством. Подаци су анализирани применом статистичких поступака за испитивање разлика и повезаности варијабли. Искуствено учење разматрано је кроз непосредно посматрање, теренски рад и практичне еколошке активности. Резултати показују статистички значајне разлике у еколошком знању, $F(1,118)=12,64$, $p<0,001$, еколошким ставовима, $F(1,118)=8,72$, $p=0,004$, и проеколошком понашању ученика, $F(1,118)=10,35$, $p=0,002$, у односу на учешће у наведеним активностима. Утврђена је и статистички значајна позитивна повезаност еколошке свести и проеколошког понашања ($r=0,46$, $p<0,001$). Налази указују на повезаност искуствених образовних активности са еколошким знањем, ставовима и понашањем ученика, али не доказују узрочно-последичну везу. Посебно се истиче значај савремених дигиталних технологија за чување, систематизовање и презентацију еколошки прихватљивих примера, активности и садржаја, како би се ученицима приближили принципи одрживог развоја и ојачала улога екологије у савременој школи. Закључује се да повезивање искуственог учења и дигиталних образовних ресурса може допринети унапређивању еколошког образовања.

Кључне речи: еколошка свест, искуствено учење, теренска настава, проеколошко понашање, дигитално образовање

[28] bojan_dzilit@yahoo.com

PSYCHOLOGICAL-GEOGRAPHICAL STUDY OF ENVIRONMENTAL AWARENESS AND PRO-ENVIRONMENTAL BEHAVIOR OF STUDENTS THROUGH EXPERIENTIAL LEARNING

Bojan Džilit, Sonja Vojvodić

University of Niš, Faculty of Philosophy, Department of Psychology

Public Institution Primary School "Srbija",Pale, Bosnia and Herzegovina

Environmental awareness and pro-environmental behaviour are important prerequisites for developing a responsible attitude towards the environment. The aim of this paper is to examine differences in environmental knowledge, environmental attitudes, and pro-environmental behaviour among upper-grade primary school students in relation to their participation in field-based lessons and environmental activities, as well as to determine the relationship between environmental awareness and pro-environmental behaviour. The research was conducted through a survey of 120 students, using a psychogeographical approach. The questionnaire consisted of a general section completed by all respondents and an additional section on participation in field-based lessons and environmental activities, which was completed only by students with such experience. The data were analysed using statistical procedures to examine differences and relationships between variables. Experiential learning was considered in terms of direct observation, fieldwork, and practical environmental activities. The results revealed statistically significant differences in environmental knowledge, $F(1,118) = 12.64$, $p < 0.001$, environmental attitudes, $F(1,118) = 8.72$, $p = 0.004$, and students' pro-environmental behaviour, $F(1,118) = 10.35$, $p = 0.002$, in relation to participation in these activities. A statistically significant positive correlation was also found between environmental awareness and pro-environmental behaviour ($r = 0.46$, $p < 0.001$). The findings indicate an association between experiential educational activities and students' environmental knowledge, attitudes, and behaviour, but do not establish a causal relationship. Particular emphasis is placed on the importance of modern digital technologies for storing, organising, and presenting environmentally friendly examples, activities, and educational content in order to familiarise students with the principles of sustainable development and strengthen the role of environmental education in contemporary schools. It is concluded that integrating experiential learning with digital educational resources may contribute to the improvement of environmental education.

Keywords: Environmental awareness, experiential learning, field-based instruction, pro-environmental behavior, digital education

ОД ДИГИТАЛНОГ РИЗИКА ДО ЗДРАВИЈИХ НАВИКА: ПРИКАЗ И ЕВАЛУАЦИЈА ПРОЈЕКТА „МЕДИЈАНА ШКОЛА ЗДРАВИЈЕГ ПОНАШАЊА НА ИНТЕРНЕТУ“

Кристина Цветковић,[29] Даринка Илић, Вук Вучковић

Државни универзитет у Новом Пазару

Психолошко савеетовалиште за студенте при Студентском културном центру Ниш

Дигиталне технологије постале су незаобилазан део свакодневног живота деце и младих, утичући на њихово учење, комуникацију, формирање идентитета и успостављање социјалних односа. Полазећи од тога да дигитално окружење представља важан контекст одрастања, пројекат „Медијанина школа здравијег понашања на интернету“, реализован у сарадњи Психолошког саветовалишта за студенте у Нишу и компаније Contendev ДОО Ниш (Logiscool школа кодирања), био је усмерен на подизање свести о ризицима прекомерне и неадекватне употребе интернета и промовисање одговорних дигиталних навика. Посебан акценат стављен је на успостављање равнотеже између времена проведеног пред екранима и активности које подстичу учење, развој, непосредну комуникацију и квалитетно провођење слободног времена. Пројекат је обухватио едукативну трибину намењену родитељима, наставницима и ученицима, интерактивне радионице за ученике основних и средњих школа, као и завршну активност усмерену на сумирање резултата и формулисање препорука за даљи рад. Евалуација активности указала је на високо задовољство учесника: 94% испитаника исказало је задовољство стручним излагањима и организацијом трибине, док је 91,2% ученика исказало високо опште задовољство радионицом и активностима. Након трибине, 94% учесника препознало је ране знаке негативног утицаја интернета на децу, а 100% је навело да зна како да постави здраве границе без нарушавања поверења. Након радионице, 82,5% ученика подстакнуто је да преиспита однос између употребе екрана и усамљености, док је 84,2% исказало спремност да потражи алтернативне начине повезивања уживо. Резултати указују на значај едукативних и искуствених активности у промовисању здравијих дигиталних навика. У раду ће бити размотрене и препоруке за родитеље, образовне установе и локалну заједницу, са циљем континуиране превенције и очувања менталног здравља деце и младих.

Кључне речи: дигиталне навике, прекомерна употреба интернета, ментално здравље, превенција, деца и млади, евалуација пројекта

[29] kcvetkovic@np.ac.rs

DIGITAL RISKS TO HEALTHIER HABITS: AN OVERVIEW AND EVALUATION OF THE „MEDIJANA SCHOOL FOR HEALTHIER INTERNET USE“ PROJECT

Kristina Cvetković, Darinka Ilić, Vuk Vučković

State University of Novi Pazar

Psychological counselling for students within Students' Cultural Center Niš

Digital technologies have become an integral part of the everyday lives of children and young people, influencing their learning, communication, identity formation, and social relationships. Recognizing the digital environment as an important context for growing up, the project "Medijana School for Healthier Internet Use," implemented through a collaboration between the Psychological Counseling Center for Students in Niš and Contendev LLC Niš (Logiscool Coding School), aimed to raise awareness of the risks associated with excessive and inappropriate internet use and promote responsible digital habits. Particular emphasis was placed on establishing a balance between screen time and activities that foster learning, development, face-to-face communication, and meaningful leisure time. The project included an educational panel discussion for parents, teachers, and students; interactive workshops for primary and secondary school students; and a concluding event focused on summarizing the results and developing recommendations for future action. The evaluation indicated high levels of participant satisfaction: 94% of respondents expressed satisfaction with the expert presentations and organization of the panel discussion, while 91.2% of students reported high overall satisfaction with the workshop and its activities. Following the panel discussion, 94% of participants were able to recognize early signs of the negative effects of internet use on children, and 100% reported knowing how to establish healthy boundaries without undermining trust. Following the workshop, 82.5% of students were encouraged to reflect on the relationship between screen use and loneliness, while 84.2% expressed a willingness to seek alternative ways of connecting with others in person. The findings highlight the importance of educational and experiential activities in promoting healthier digital habits. The presentation will also discuss recommendations for parents, educational institutions, and the local community, with the aim of supporting ongoing prevention efforts and protecting the mental health of children and young people.

Keywords: digital habits, excessive internet use, mental health, prevention, children and young people, project evaluation

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

159.913:159.942-053.6(048)(0.034.2)
613.86-053.6(048)(0.034.2)
316.812.1(048)(0.034.2)

НАУЧНО-стручна конференција са међународним учешћем "Психички живот у дигиталном окружењу: изазови, могућности и перспективе" (12 ; 2026 ; Ниш)

Књига резимеа [електронски извор] / XII Научно-стручна конференција са међународним учешћем "Психички живот у дигиталном окружењу: изазови, могућности и перспективе" ; [организатор] Психолошко саветовалиште за студенте Студентског културног центра Ниш.

- Електронско изд. - Ниш : Студентски културни центар, 2026 (Ниш : Медивест КТ). - 1 електронски оптички диск (CD-ROM) ; 12 cm

Системски захтеви: Нису наведени. - Насл. са насловне стране документа. - Упоредо срп. текст и енгл. превод. - Тираж 100.

ISBN 978-86-7757-290-7

a) Психологија - Апстракти b) Ментално здравље - Млади - Апстракти v) Породични односи - Психолошки аспект - Апстракти

COBISS.SR-ID 205857289

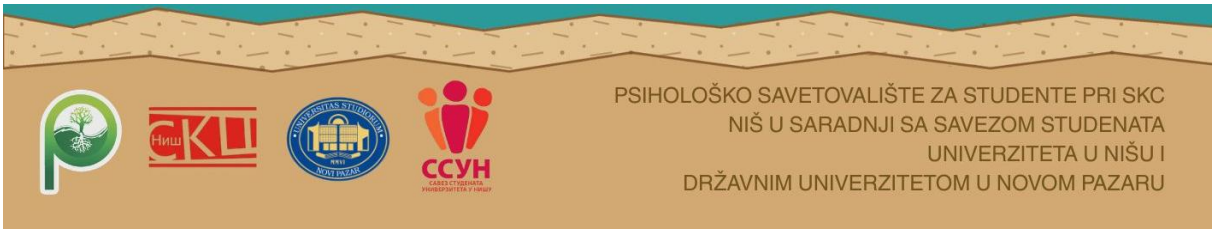
PSIHOLOŠKO SAVETOVALIŠTE ZA STUDENTE PRI SKC
NIŠ U SARADNJI SA SAVEZOM STUDENATA
UNIVERZITETA U NIŠU I
DRŽAVNIM UNIVERZITETOM U NOVOM PAZARU
ССУН